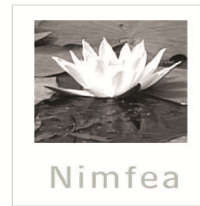

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Derecske-konyári gyeppek (HUHN20009) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Juhász Krisztina

Dr. Forgács Zoltán

Mazsu István

Simay Gábor

Molnár Géza

Mizsei Edvárd

Dr. Gulyás Gergely

Hődör István

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Váczi Olivér

Sallai R. Benedek

Csipkés Roland

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai.....	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	9
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	11
3.2.1.Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	11
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	25
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	26
3.2.4.Kutatás, monitorozás	26
3.2.5.Mellékletek	28
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1.Agrártámogatások	29
3.3.2.Pályázatok.....	32
3.3.3.Egyéb	32
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	33
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	37
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	38
1.1. Környezeti adottságok.....	38
1.1.1.Éghajlati adottságok.....	38
1.1.2.Vízrajzi adottságok	38
1.1.3.Talajtani adottságok	38
1.2. Természeti adottságok	38
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	41
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	43
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	44
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	52
1.3. Területhasználat.....	53
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	53
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	54
1.3.3.Területhasználat és kezelés	54
2. Felhasznált irodalom.....	59
3. Térképek.....	64

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Derecske-konyári gyepes természetmegőrzési terület (kjTT)	kiemelt	jelentőségű

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20009

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	3787,9 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
 - 6250* - Síksági pannon löszgyepes
- *kiemelt jelentőségű jelölő élőhelyek

1.4.2. Jelölő fajok

- kiséfűszek (Cirsium brachycephalum)
- nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata)
- nagy tűzlepke (Lycaena dispar)
- vágó csík (Cobitis taenia)
- réti csík (Misgurnus fossilis)
- szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)
- mocsári teknős (Emys orbicularis)
- vidra (Lutra lutra)
- ürge (Spermophilus citellus)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS058	Nagy-Szik	52,535 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege”	HNS057	Hármas-határ rész laposa	9,2 ha	1996. LIII. tv. a

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
szikes tó				természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS059	Szőlő-lapos	127,35 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS076	Gyopáros Kígyós	90,23 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS077	Bodzás-rét	52,2 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS075	Bodzás határ	51,95 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS048	Fényes-tó dűlőrétjei	98,99 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS039	Jeges	8,415 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

- A terület egy része (1687.87 ha) a Bihari-sík Tájvédelmi Körzettel (kiterjedés: 17 095 ha) átfed (4/1998. (II.20.) KTM rendelet a Bihari-sík TK létesítéséről)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Bihari-sík Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről

- Derecske Város Önkormányzati Képviselő-testületének 19/2011. (IX.30.) Kt. rendelettel módosított Helyi Építési Szabályzata egységes szerkezetben

- Hajdúbagos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 16/2011. (XI.3.) ÖR. rendelete Hajdúbagos Község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának elfogadásáról

- Hosszúpályi Nagyközség Önkormányzati Képviselő-testületének 5/2002. (III.10.) rendeletével jóváhagyott Helyi Építési Szabályzata egységes szerkezetben

- Konyár Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2010. (III.19.) rendelete Konyár község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának elfogadásáról

- Mikepércs Község Önkormányzata Képviselő-testületének 14/2004. (XI.5.) KT. rendelete Mikepércs Község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának módosításáról

- Sáránd Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2012. (I.30.) rendelete a többször módosított Helyi építési szabályzat módosításáról

- Tépe Község Önkormányzata Képviselő-testületének 17/2013. (V.22.) rendelete a helyi Építési szabályzat módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) (ügyiratszám: 7007/14/2010.)

Következő tervezés éve a Hajdúhát-Bihari körzetben: 2020

- **Körzeti erdőterv:** Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

Következő tervezés éve a Debrecen-Halápi körzetben: 2017

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Konyári Darvas Vadász SE (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Hunyadi Vadásztársaság, Derecske (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903610-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Barátság VSE, Derecske (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01 Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010. április. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) fajmegőrzési terve – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	2,5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*): A Natura 2000 élőhely beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után. A szántóföldekkel érintkező, peremhelyzetű állományok kiterjedését a beszántás évről-évre csökkenti.
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	0,8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorissággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás veszélyezteti Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Mivel a nőtény lepkék fűfélék szárhüvelyébe petéznek, ezért az élőhely egészének lekaszálása, és a széna összegyűjtése a tavaszi/kora nyári időszakban a lárvák, míg késő őszi stádiumban a peték elpusztítását eredményezheti. Az április közepe és július eleje között végzett kaszálás azért jelent különösen nagy veszélyt az állományra nézve, mert míg az esetek túlnyomó részében gépi módszerrel végzett kaszálás egyébként is az állatok tömeges elhullását idézi elő, addig az életben maradt lárváknak sem marad sok esélyük a túlélésre, hiszen a beavatkozás következtében nem jut számukra elegendő táplálék az élőhelyen. A szeptember közepét követően végrehajtott kaszálás pedig jó eséllyel akkor is a peték megsemmisülését eredményezi, ha esetleg a széna meghatározott része nem kerül bálázásra, mivel a téli és tavaszi vízállások hamar elpusztítják a talajsíntre került petéket. A kaszálás jelenlegi gyakorlata a Natura 2000 területen belül a faj élőhelyeinek/populációinak legalább 90%-ára veszélyt jelent.
A04.01	Intenzív legeltetés	L	0,5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az erős legelés degradációt okoz Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az élőhely túlzott mértékű legeltetése több ok miatt is (talajdegradáció, magasfűű struktúra megszűnése, tápnövények mennyiségének csökkenése, hangyagazda károsítása stb) káros a faj állományainak fennmaradása szempontjából. A felsorolt tényezők alapján veszélyeztetett élőhelyek találhatóak például a Konyár település délkeleti szélén lévő, a Konyári-Kálló mentén található területeken. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Mivel a nőtény egyedek fűvek szárhüvelyébe petéznek, ezért a túlzott mértékű legeltetés jelentős mértékben korlátozza a lepkék petézési lehetőségeit. Fontos megemlíteni továbbá az állatsordák által taposással okozott károkat, mivel ez nem csak a gyepek degradációját idézi elő, de eltömítheti azokat a járatokat is, melyeken keresztül a kikelő lepkék a gyökérszétből a felszínre jutnak.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	0,8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj élőhelyein néhol – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitett gyepeken - jellemző az invázió növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Az eredeti növényzeti struktúra romlását, valamint a talaj károsodását előidéző folyamatok következtében a sziki koccsordos gyepek helyenként degradálódnak, és a faj egyes élőhelyein invázió növényfajok, illetve gyomok terjedése tapasztalható. Az özönnövények elszaporodása azért jelent veszélyt a <i>G. borelii</i> állományaira nézve, mert szűkíti a lepkéfaj egyedinek életterét, a fűfélék kiszorításával csökkenti a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, valamint káros hatással van a tápnövény mennyiségére is. Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): Az idegenhonos fajok táplálék és élőhely konkurenciát jelentenek az őshonos fajok számára, továbbá nagyobb szaporodási rátájukkal kiszoríthatják azokat korábbi élőhelyükről.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	L	1,1	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Mivel a nagy tűzlepke vízenyős, lápos, mocsaras biotópokban él (a térségben több holtmeder, illetve olyan mocsaras/zsombékos gyepek találhatóak, melyek a faj élőhelyei), és ezek közvetlen környezetében csaknem mindenütt intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetve a gyeppaszórtás miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) vízbázisukból többet vagy gyorsabban veszítenek, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának (pl.: Fényes-tó-dűlő; a Konyár-Esztár-Pocsaji-határcsatorna mentén lévő, három parcellából álló élőhely-együttes). A vízbázis csökkenése a nagy tűzlepke élőhelyei közül különösen káros hatású a holtmedrek esetében, melyekből a vizsgált Natura 2000 területen is viszonylag sok található. Vidra (<i>Lutra lutra</i>): alkalmas élőhelyek mérete csökken Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): a csatornázás révén a talajvízszint mélyebbre húzódik, mely az élőhelyek szikes jellegének, karakterének megváltozását, az élőhelytípus degradációját, természetességi értékének csökkenését irányozza elő.

J03.02	Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): A műtárgyak akadályozzák a kolonizációs és rekolonizációs folyamatokat, a genetikai keveredést is.
K01.03	Kiszáradás	L	1	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként a vizes élőhelyek kiterjedésének csökkenését idézte elő. Ez a folyamat a nedves rétekhez kötődő lepkéfafajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén). Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): Megszűnnek a faj élőhelyei
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1,2	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nedves rétek intenzívebb kaszálása és legeltetése, a természetvédelmi célú kezelések elmaradása, valamint a lepkéfafaj élőhelyeinek környezetében lévő parcellákon végzett mezőgazdasági tevékenységek hatásai azt eredményezik, hogy ezen biotópok növényzete egyre több helyen degradálódik, fajkészlete idővel sok helyütt leromlik. Mindez egyebek mellett a nektárforrásul szolgáló virágos növények számának csökkenésében, és/vagy a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, ami a <i>L. dispar</i> populációk számára (is) igen kedvezőtlen helyzetet teremt, hiszen a biotópok minőségének leromlása veszélyezteti a lepkéfafajok életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági fenyegetettség mellett jelentős a cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. A bokrok, fák – és sok helyütt egyéb özönnövények – fokozott ütemű terjedése jelentősen csökkenti a gyepek lágyszárú fajkészletének diverzitását, így ennek következményeként a <i>L. dispar</i> élőhelyei lassanként feldarabolódnak, majd becserjésednek, és szélsőséges esetben végül megszűnnek.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A.02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): csökkenti az élőhely kiterjedését
A.03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A.04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	2,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): E fajok tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nagy része mezőgazdasági területek közelében vagy azok mentén helyezkedik el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, gyomirtókat, műtrágyákat. E hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő.
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): A növényvédő szerek a halak szervezetében feloldulva kedvezőtlen élettani hatásokat, vagy akár tömeges elhullást is előidézhetnek.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	1	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): A vizsgált mocsári teknős élőhelyeken nem figyeltünk meg idegenhonos teknősfajt, de néhány egyed jelenléte valószínűsíthető, amelyek potenciális kompetitorai lehetnek a mocsári teknősnek
J01.01	Leégés	L	0,1	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Egyes sziki kocsordos gyepeket mezőgazdasági parcellák határolnak, melyeken időnként leégetik a tarlót. Amennyiben a tűz ezekről a területekről áttérjed a lepkéfafaj élőhelyeire, úgy az égés a gyökérben lévő lárvák/bábok, illetőleg a növények között pihenő lepkék pusztulását okozhatja.
K05.01	Állatok csökkenő termékenysége/genetikai leromlása (beltenyészet)	L	1	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): A meglévő populáció elszigeteltsége miatt genetikailag is sérülékeny
M.01.03	Árvíz és csapadékmennyiség növekedése	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmas ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Derecske-konyári gyepok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csapoló hatás csökkentése szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

Jelen terület elsősorban két közösségi jelentőségű élőhely, a közösségi szinten csupán nálunk és Románia keleti országrészében jelentős szikes élőhelyek (pannon szikes gyepok), valamint a szintén kontinentális elterjedésű, ezért csak a Közösség keleti országaiban jelen lévő löszgyepok védelme céljából lett kijelölve. Szintén fontos a szerepe a pannon bennszülött kistestű aszat (*Cirsium brachycephalum*) természetközeli állapotban maradása (azaz genetikai sokféleségének és összefüggő elterjedési területének fennmaradása) szempontjából. Ennek megfelelően az alábbi célkitűzések fogalmazhatók meg:

- A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepok (6250*) élőhelyek és a szintén jelölő ürge (*Spermophilus citellus*) állományának fennmaradása érdekében a hagyományos kezelés (kaszálás-legelés) fenntartása, úgy, hogy biztosítsák a rövidfűű állapotot.
- A pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhelyek fennmaradása érdekében medrük és partjuk legeltetése. A szikes tavi élőhelyek és a vízben élő jelölő állatfajok állományainak fennmaradása érdekében a belvízlevezetési céllal létesült csatornák szükségességének felülvizsgálata, lehetőség szerint csapoló hatásának mérséklése, főképp a Derecskei Nagy-

nyomás szikes tava esetében. Vizsgálendő a vízviisszatartó műtárgyak beépítésének lehetősége. Ez a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományai szempontjából is hasznos lenne.

- A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) lepkefajok állományainak fennmaradása érdekében olyan kaszálási rendszer kidolgozása, amely előfordulási helyeiken javítja tápnövényeik életfeltételeit
- A gyepterületek gyomosodásának meggátlása gyomirtó kaszálással, esetleg irányított égetéssel
- Az elszántások megakadályozása
- Az őshonos facsoportok fenntartása fás legelő szerűen.
- Természeti értéke miatt célkitűzés a sziki tölgyes jellegű állományok fenntartása. Az erdőgazdálkodás során a cél olyan gazdálkodási mód megvalósításának elősegítése, mely a folyamatos erdőborítást, ill. idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú állandó jelenlétét egyaránt biztosítja.

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Mezőgazdasági jellegű tevékenységet szolgáló tanyák, családi gazdaságok, majorok, mezőgazdasági üzemek, állattartó telepek, állások és műutak, vasútvonalak. Szórványosan fordulnak elő a Natura 2000 terület teljes területén, összes kiterjedésük mintegy 44 ha. Részben

művelés alól kivett területek tartoznak a kezelési egységbe, ill. az ezekhez közvetlenül csatlakozó, elsősorban rét/legelő művelési ágban lévő területek. A legelő állatok fokozott jelenléte miatt jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: tanyak, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11), falvak, falu jellegű külvárosok (U3), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), folyóvizek (U8), állóvizek (U9), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. Ugyancsak szükséges alapul venni a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról előírásait. (Magyarázat: a kezelési egység az illegális hulladéklerakatokat is tartalmazza). A kezelési egységnek a Bihar-sík Tájvédelmi Körzet (TK) területén található részein az 1996. évi LIII. törvény előírásai is irányadóak.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett (GY33).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).
- Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-i dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás (GY112).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Javasoljuk a növényi lerakatok és a trágyalerakatok eltávolítását a Sáránd 056/4 hrsz, Mikepércs 023 hrsz területekről, valamint az építési törmelék, sirt eltávolítását a Tépe 05/3, Derecske 032/15 területekről. A műutak esetében javasoljuk megvizsgálni békaalagutak létesítésének feltételeit, lehetőségét.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek sokszor a jelölő élőhelyek (síksági pannon löszgyepek (6250*), pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)) állományával érintkeznek. Ezek felé gyomosítanak. A gyomosodás megakadályozása érdekében szükséges a kezelési egység kezelése, rendszeres gyommentesítése. Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Különösen a mezei aszat (*Cirsium arvense*), a bojtorján szerbtövis (*Xanthium strumarium*) esetében javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen az állások és állattartó telepek környékén gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni. A növényi maradványok, ugyanakkor trágya, valamint építési törmelék deponálása az érintett, kivétel nélkül legelő művelési ágú területeken a fentiekben citált hatályos jogszabály, valamint a TK érintett részein annak kezelési terve tervezetében foglaltak értelmében nem engedélyezett. A hulladéklerakatok létrehozása illegális, jogszabályba ütközik, ezek felszámolása javítja a jelölő élőhelyek állapotát. A műutak esetében békaalagutakra azért volna szükség, mivel a gépjárműforgalom vélhetően jelentős mortalitást okoz a kétéltű- és hüllőállományban.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Cickórós és ürmös szikes gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok, vakszikfoltok, löszgyepek, zavart száraz-félszáraz és üde gyepek, ugyanakkor harmatkásások, pántlikafüvesek, valamint sásos és mocsárrét foltok, illetőleg a felsorolt élőhelyekhez kapcsolódó kisebb élőhelyfoltok és fragmentumok, amennyiben a használat alapvetően ezeken a fragmentumokon sem más (pl.: gyephez csatlakozó kicsiny nádas foltok, szikes mocsár sávok, száraz és üde cserjések, idegenhonos (elsősorban gyalogakác) alkotta cserjések, magaskórós ruderalis növényzet és nem őshonos fajú fák, facsoportok). Az egység kiterjedése 2585 ha, domináns, a területen meghatározó méretű élőhelyeket foglal magába.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassárrétek (B5), mocsárrétek (D34), ürmöspuszták (F1a), cickórós puszták (F1b), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), lágyszárú özönfajok állományai (OD), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A kezelési egységbe tartozó gyepek és a hozzájuk kapcsolódó élőhely-fragmentumok esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabá-

lyairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait, de a Bihari-sík Tájvédelmi Körzethez tartozó részekben az 1996. évi LIII. törvény előírásait is be kell tartani.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepon legelészárított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- A legelészárított területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges. A kezelési egység területének rovására történő erdőtelepítés nem kívánatos.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést, egy részük a megfelelő időjárási körülmények között végzett kaszálást is jól tűrik. Az intenzív legeltetés azonban a gyepterület felszakadozását, a legelőgyomok terjedését segítheti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken.

A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak fennmaradása érdekében különösen indokolt a kaszálásra vonatkozó előírások betartása, és a legeltetés intenzitásának ellenőrzése a Konyári-

Kálló mentén, a Konyár-Esztár-Pocsaji-határcsatorna mentén található, három parcellából álló élőhely-együttesen, továbbá a 3.2.5. (Melléklet) fejezetben a faj lelőhelyeként bemutatott területeken.

Javasoljuk, hogy a legeltetésnek legyen prioritása a kaszálással szemben. A kezelési egység maximumánálisan 1/3-át javasoljuk kaszálóként hasznosítani, a sarjülegeltetést pedig ennek mindössze felén. A kezelési egységnek a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet területén található gyepterületein a TK kezelési tervében meghatározottaknak megfelelően a kaszálás a legeltetéses hasznosítás arányának megfelelően, csak a területen legeltetett jószág téli takarmányozásának céljából, vagy valamilyen meghatározott természetvédelmi cél érdekében történhet. Egyes területeken az Igazgatóság természetvédelmi érdekből a kaszálásra vonatkozó hasznosítási korlátozásokat is elrendelhet.

A kaszálás igényét – annak időpontjától függetlenül – a gazdálkodónak be kell jelenteni a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnál a földön fészkelő madárfajok védelme érdekében. Minél korábbi a kaszálás, annál nagyobb hagyásfolt meghagyását tartjuk kedvezőnek. A legeltetést a magasabb fűhozamú részeken szarvasmarhafélékkel, elsősorban a mostoha körülményekhez jobban alkalmazkodó őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürkemarha, magyar tarka szarvasmarha) és lófélékkel, a kopárabb padkás szikes gyepterületeken juhokkal javasoljuk végezni

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetesebb erdei élőhelykategóriába be nem sorolható erdők, nemesnyárasok, akácosok, továbbá őshonos és tájidegen fajok alkotta facsoportok, erdősávok, fasorok. Részben az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük országos jelentőségű védett természeti területen található (Bihari-sík Tájvédelmi Körzet). A kezelési egység kiterjedése 131 ha, a területen szórványosan, apró foltokban helyezkedik el. Ebből az üzemtervezett erdőállomány 57 alrészletben 78,8 hektáron helyezkedik el.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú keményfás jellegű erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7).
- Natura 2000 élőhelyek: –
- Érintett erdőrészek: Derecske 63/A, 64/A, 64/B, 71/A, 71/C, 71/TI, 71/TN, 72/C, 81/C, 81/D, 81/E, 86/A, 86/TI, 89/A, 90/A, 90/B, 92/A, 92/B, 92/E, 92/G, 92/H, 92/I, 92/J, 92/K, 92/L, 92/M, 92/N, 92/O, 92/P, 93/B, 93/C, 93/D, 93/NY, 94/A, 94/B, 94/C, 95/B, 95/C, 95/TN1, 95/TN2. Hajdúbagosa 44/A, 44/B. Konyár 36/A, 41/A, 49/F, 50/A, 51/B, 74/H, 74/I. Sáránd 2/A, 3/A, 4/A, 4/B, 4/C, 4/D. Tépe 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/E, 1I, 2/A, 10/A
- Védett, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet részét képező erdőrészek: Derecske 63/A, 64/A, 64/B, 71/A, 71/TN, 81/E, 86/A, 86/TI, 92/A, 92/B, 92/E, 92/G, 92/H, 92/I, 92/J, 92/K, 92/L, 92/M, 92/N, 92/O, 92/P

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek jelenlegi fatípusai többfélék, előfordulnak akácosok, nemes nyárasok is. A távlati célállományok legtöbbször egyéb kemény lombos kocsányos tölgyesek, kocsányos tölgyesek, kőrises tölgyesek. Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának

csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben. A célállományok között előfordul a nemesnyaras is (Hajdúbagos 44A, Derecske 95B) itt is az előző célállományok lennének a megfelelőek. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), szürke nyár (*Populus canescens*), fehér fűz (*Salix alba*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) és vadalma (*Malus sylvestris*).

A kezelési egységben megkülönböztetjük a kis területű faállományokat, amelyek a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról értelmében fásításnak minősülnek, így lehetőség van a legeltetésükre is.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv:
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) Ügyiratszám: 7007/14/2010.

Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.)
Törzskönyvi szám: 31/87/2007

- Védett természeti területen fekvő erdők (ilyen üzemtervezett erdő a kezelési egység területén a fenti bekezdésben felsoroltak) esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kis területű faállományokban rendszeres fahasználatot nem javasolunk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület részben tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. A hazai fafajok madárvédelmi szempontból

teljes mértékben betöltenék azt a szerepet, amit jelenleg a tájidegen fafajok töltenek be (fészkelőhely).

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: olyan szántóföldi kultúrák, amelyek művelési ága szántó, illetőleg olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok, amelyek művelési ága rét-legelő vagy egyéb (pl. földút, tanya, belterületi zárt kert, stb). A kezelési egység kiterjedése nagy, 519 ha. Elszórta található a területen, a legtöbb szántó Derecske és Konyár külterületén van.

(2) Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), kukoricaültetvény (T1K), napraforgó ültetvény (T1N), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), lucernaültetvény (T2L), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7), fiatal parlag és ugar (T10), csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények (T11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett részein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52) (Magyarázat: lásd az „élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” bekezdésben és a 3.2.2. fejezetben)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Különösen fontos feladat a Derecske 0428/4 hrsz-ú szántó visszagyepesítése és legeltetéses hasznosítása, mely a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyének kiterjedését növelheti meg. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a szántókon, az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészek az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek, különösen a KE-2 és KE-8 kezelési egységgel érintkező élőhelyeken (természetközeli szikes gyepek, és sziki magaskórósok, löszgyepek, ex lege szikes tavak, illetőleg ezek különféle természetességi állapotú fragmentumaik és hozzájuk kapcsolódó egyéb élőhelyfoltok).

A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppek – 1530, valamint síksági pannon löszsztyeppek – 6250) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.

Javasoljuk továbbá a tervezési területen lévő szántók gyepesítését művelési ágváltással. A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezete szerint a TK területén található szántók, ha termé-

szetvédelmi kezelés szempontjából indokolt, visszagyepesíthetők. A TK területén a gyepek rovására terjeszkedő szántók korábbi gyep részei visszagyepesítendők és azok újbóli feltörése tilos, művelési águk megváltoztatása szükséges.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A többi területegységen a művelési ág váltását azért tartjuk indokoltnak, mert azok a gyepterületekhez kapcsolódva, vagy azok közé ékelve vannak jelen. Potenciális vegetációjuk a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) vagy síksági pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhely, tehát például spontán gyepesedéssel a jelölő élőhely kiterjedése növekedne. A szántóföldi műveléshez kötődő zavaró hatások (gépek mozgása, vegyszeres növényvédelem, sorközművelés stb.) megszűnése számos a Natura 2000 területen fészkelő madárfaj természetvédelmi helyzetének javulását eredményezné. A szántókból átalakult gyepterületek kiterjedésének növekedése pedig szintén kedvezően hat számos pusztai élőhelyeket preferáló madárfaj, valamint hosszabb távon a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), esetleg a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Sziki magaskórósok, illetőleg szikes gyepekkel, természetközeli és degradált löszgyepekkel, valamint zavart száraz- és félszáraz gyepekkel mozaikoló sziki magaskórós foltok. Ezek a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) élőhelyei. A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a jelölő lepkefaj állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a gazdálkodási tevékenységet a fajok igényeivel összehangolni. A kezelési egység kiterjedése 39 ha, elszórta, egymástól távoli foltokban helyezkedik el Hosszúpályi, Konyár, Sáránd és Derecske települések külterületein. Az egység egy részét a felmérés időszakában nem használták, más részének jelenlegi használata kaszálás.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), haratkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), ürmöspuszták (F1a), cickórós puszták (F1b), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)

- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) állományaira nézve fokozott veszélyt jelenthet a legeltetés. A lepkefaj populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a sziki kocsordos gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Ha tehát van rá mód, úgy biztosítani kell, hogy a faj élőhelyein ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fásszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) élőhelyén lévő sziki kocsordos gyepeket nem kell mindenáron kezelés alá vonni. Ha mindenképpen szükséges, úgy a sávos kaszálás engedélyezhető, de ez egy-egy évben legfeljebb a terület 1/3-át érintse, 3 éves forgó alkalmazásával (vagy esetleg 1/4-ét, 4 éves ciklusokban). A kezelési egység területén a kaszálást kizárólag a következő időszakban javasoljuk engedélyezni: július 1. – augusztus 20. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűű élőhelyi struktúra.

A Hosszúpályi: Szomjú-hát-dűlőn található, több tízezer töves sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állomány borításának aránya a gyeperületen olyan magas mértéket ért el, amely – elsősorban a fűfélék kiszorulása, és ezáltal a nőstény egyedek petézési lehetőségeinek szűkülése miatt – már kedvezőtlen a lepkefaj egyedszámának alakulása szempontjából.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: A felmérés időszakában meghatározott ürge-élőhelyek. A Natura 2000 terület magasabban fekvő, víz időszakos hatásától mentes térszínei, ahol a tervezési terület négy legjelentősebb ürge élőhelye található. Rövid fűvűre rágott legelők Derecske és Tépe települések külterületein. A kezelési egység kiterjedése 153 ha. Jelenlegi használatuk főképp birkalegelő, kis részüket szarvasmarha legeli, vagy kaszálják.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: cickóros puszták (F1b), ürmöspuszták (F1a), üde mézpázsitos szikfokok (F4), szikes rétek (F2), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), tanyák, családi gazdaságok (U10)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait, míg a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha (GY42).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A terület Konyár, Tépe és Derecske felőli szélén javasoljuk ürgével kapcsolatos információs tábla elhelyezését, ez csökkentheti a közvetlen emberi károkozást.

(7) Kezelési javaslatok indoklása A kezelési egységbe tartozó területeken a faj Natura 2000 területen belüli fennmaradása biztosítható a legeltetés intenzitásának növelésével. A jelenlegi kaszálási gyakorlat az ürge élőhelyek fenntartását nem segíti elő, mivel a növényzet magassága a kaszálás idejére túl hosszú az ürgék számára. A meglévő állomány védelme és terjedésének biztosítása érdekében a faj számára kedvező rövid fűvű állapot eléréséhez elsősorban a juhokkal történő legeltetés intenzitásának növelését javasoljuk, a szarvasmarhákkal legeltetett területeken is a juhokkal történő kiegészítő legeltetés biztosításával.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület természetes vizes élőhelyei, medrek mocsári növényzete. Nádasok, gyékényesek, szikes mocsarak, keskeny csatornák, valamint különféle fragmentum-élőhelyek (álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete, vízparti virágkákások, sásosok, ürmös szikes gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok és vakszikfoltok, de szikes tavak iszap- és vakszikkövényzete is, jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, zavart üde, valamint jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, magaskórós ruderalis gyomnövényzetfoltok és nem őshonos fajú fák és facsoportok, amennyiben vizes élőhelyekben, vagy azok szegélyeiben található. A kezelési egység kiterjedése 166 ha foltjai szórványosan az egész területen megtalálható.

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, métegykórós mocsarak (B3), nem zsombékoló magassásrétek (B5), ürmöspuszták (F1a), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: részben pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos (V07).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell (V42).
- December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V46).
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető (V56).
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos (V58).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetekben).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vizes élőhelyek egy része ex lege szikes tónak számít és/vagy a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet területén fekszik. A Natura 2000 területen található összes ex lege szikes tavon a nádvagás csak a nemzeti park igazgatóság engedélyével lehetséges. Egyéb, a kezelési egységbe tartozó nádasokban az életközösségek védelme érdekében a nádgazdálkodás rendjének az illetékes természetvédelmi kezelővel való egyeztetését szintén javasoljuk. A tájvédelmi körzet területén található nádasokból származó nádat a TK kezelési tervének tervezetében foglaltak szerint csak az előre kijelölt náddepónkon lehet tárolni, természetközeli állapotú gyepeken tilos és április 15-ig az elszállításról szükséges gondoskodni. Mindezek mellett a globális szárazodási folyamatok tükrében szükséges a vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: Az érintett területek a Natura 2000 terület legértékesebb, természetes vagy természetközeli állapotú szikes tavai és a hozzájuk kapcsolódó élőhelyfragmentumok, amelyek egy része sztyeptál jellegű medrekben alakult ki. Zsiókás szikes mocsár jellegű élőhelyek, valamint a közvetlen környezetükben található szikes és nem szikes élőhelyfragmentumok (nádasok, sásosok, szikes rétek, mézpázsitos szikfokvegetáció, vakszikfoltok, illetőleg szikes tavak kiszáradt iszapnövényzete és nyílt vízfelszíne). Ide tartoznak a Kornyo-lapos (Mikepércs), Kerek-szik (Konyár), Nagy-lapos (Derecske), Szőlő-lapos (Derecske), Peres-szik (Derecske), Fekete-szik (Derecske), Német-szik (Nagy-szik) (Derecske), Nagy-kút lapos (Sáránd), Kun-rét (Sáránd), Gyönyörű-lapos (Sáránd) szikes tavak, a Városréti-legelő (Sáránd) szikes tómedrei. Jelenleg a területen található szikes tavak majdnem mindegyike száraz vagy nádas-nádfallal körbevett sekély tó. A kezelési egység kiterjedése 203 ha, szórványosan fordul elő az egész területen. Vannak használatlan, nádgazdálkodással érintett, valamint legeltetett állományok is.

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), nem zsombékoló magassásrétek (B5), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), ürmöspuszták (F1a), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5)

- Natura 2000 élőhelyek: részben pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások Az ex lege szikes tavak esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

(4) Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetekben).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nádas ezekben a szikes tálakban sem növénytanilag sem madártanilag nem kedvező állapot. Sajnos azokon a szikes tavakon ahol nincs gazdálkodás előbb utóbb homogén nádas alakul ki, pl. Peres-szik. Ez a folyamat jól nyomon követhető más tavaknál (Fekete-szik) is, amelyek még korábbi stádiumban vannak. A javaslatnak ennek a folyamatnak a megállítása a célja, a legeltetés intenzitásának növelésével.

A globális szárazodási folyamatok tükrében a kezelési egységbe tartozó vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása lenne célravezető. Javasoljuk a jelenleg csatornázott szikes tó jellegű élőhelyek vízvezetésének (pl.: Derecske 0136/29, 0136/61, Konyár 021, Mikepércs 033, 034, 035, Sáránd 095) megszüntetését (pl. csatornák betemetése és/vagy a lefolyást gátló műtárgyak építése/felújítása révén) annak érdekében, hogy a Natura 2000 területen példaként szolgáló szikes tómedrekhez (pl.: Kerek-szik tó, Konyár 014/21 a, b) hasonlóan a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek.

A teljes kezelési egység területén az esetleges vízvisszatartást megvalósító beavatkozások kedveznének a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) halfajoknak, a mocsári teknősnek (*Emys orbicularis*) és a vidrának (*Lutra lutra*).

3.2.1.1. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek), valamint a **KE-7** (vizes élőhelyek) és **KE-8** (szikes tavak) kezelési egység területén sokfelé húzódnak kisebb-nagyobb vízvezető csatornák (pl. Derecske 029, 032/15, 0136/29, 0136/61, 0426 (Pekár-csatorna) Hajdúbagos 0147, Konyár 021, 048/33, 165/27; Mikepércs 033, 034, 035; Sáránd 095 hrsz.).

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek) kezelési egység esetében a víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vizes tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehet-

séges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket, és egyes helyeken akár a csatornák kiváltásának, más helyeken vízviisszatartó vagy vízpótló műtárgyak megvalósításának lehetőségét is figyelembe veszi.

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek) kezelési egységbe tartozó Pekár-csatorna műtárgyánál a fenti célok elérése érdekében Európai Unió forrásból már el is végezték a szükséges felújításokat.

A **KE-8** (szikes tavak) egység területén az élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása lenne célravezető. Javasoljuk a jelenleg csatornázott szikes tó jellegű élőhelyek vízelvezetésének (pl.: Derecske 0136/29, 0136/61, Konyár 021, Mikepércs 033, 034, 035, Sáránd 095) megszüntetését (pl. csatornák betemetése és/vagy a lefolyást gátló műtárgyak építése/felújítása révén), annak érdekében, hogy a Natura 2000 területen példaként szolgáló szikes tómedrekhez (pl.: Kerek-szik tó, Konyár 014/21 a, b) hasonlóan a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek.

Indoklás

Azért javasoljuk a vízviisszatartást, hogy a KE-2 kezelési egység területén nyár elejétől-közepétől jellemző, forró és aszályos időszakokban is legyenek üde területek, illetőleg hogy a KE-7 KE-8 kezelési egységekhez tartozó mocsarakban és szikes tó jellegű élőhelyeken a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek, illetőleg az érintett élőhelyek minél többször és minél tovább adjanak lehetőséget speciális vízi életközösségeik kialakulására és fennmaradására. Tehát élőhely- és fajvédelmi szempontból is számos előnnyel járna, ha egy-egy vizes élőhely néhány héttel később száradna ki. A kételtűek (elsősorban a vöröshasú unka) kedvezőbb szaporodási feltételeinek javulását és a nagy tűzlepke számára kedvező táplálkozó területek (nektárforrást biztosító virágos rétek) hosszabb jelenlétét is eredményezné. A fenti cél elérése prioritásként fogalmazódik meg a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetében is.

A beavatkozás véleményünk szerint a KE-2-es egység esetében gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a kezelési egység területén a gazdálkodást és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot, hiszen a tartósabb vízborításnak kitett gyepek fűhozama jelentősebb, ugyanakkor a nyári szárazság idején is nagyobb tápértékű legelőt biztosítanak és nem elhanyagolható a talajvízre, illetőleg a mikroklímára gyakorolt pozitív hatás sem.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírás szerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

A HNP Igazgatóság fejlesztési tervében a Natura 2000 területtel kapcsolatos egyetlen olyan konkrét elképzelés, projektötlet jelenik meg, amely azóta KEOP forrásból megvalósult (vízviisszatartó műtárgy beépítése a Pekár-folyóba a Derecskei Nagy-nyomás mellett). Az egyes kezelési egységekhez megadott további fejlesztési elképzelések stratégiai jellegűek, jelenleg ezekre konkrét projekt nincs. A **KE-2**, a **KE-7** és **KE-8** kezelési egység esetén szükségesnek tartjuk a csatornán történő vízviisszatartás biztosítását, ezért javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét (lásd még a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetben).

A **KE-4** egység területén javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a kezelési egységre megfogalmazott önkéntesen vállalható előírások betartása a szántókon. Javasoljuk másrészt a tervezési területen lévő szántók gyepesítését művelési ág váltással. A Natura 2000 területen a jelölő élőhely kiterjedésének növelése érhető el a jelenlegi szántóföldi monokultúrák természetközeli gyepekké történő átalakításával. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyepé alakul). A szántóból átalakult gyepterületek kiterjedésének növekedése szintén kedvezően hat számos puszta élőhelyeket preferáló madárfaj (pl. szalakóta (*Coracias garrulus*), búbosbanka *Upupa epops*), kis őrgébics (*Lanius minor*) számára. Hosszabb távon a gyepterületek kiterjedésének növekedése a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyének kiterjedését is növelheti, ami néhány fokozottan védett ragadozó madárfajra (pl. kerecsensólyom (*Falco cherrug*) is kedvező hatással lehet.

3.2.3. *Fajvédelmi intézkedések*

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

A fajok közül fajmegőrzési terv a nagy szikibagolyra (*Gortyna borelii*) készült, ebben a kezelési javaslatok nem kerültek részletesen kifejtésre. A veszélyeztető tényezők fejezetben olvasható elvek hasonlóak, részben szerepelnek is jelen dokumentációban a faj érdekében létrehozott **KE-5** (szikibagoly-élőhelyek) kezelési egységben. Különbségek is vannak azonban, pl a fenntartási tervben meghatározott kaszálási időintervallum szűkebb, mint ami a fajmegőrzési tervben szerepel.

A **KE-6** (ürge előfordulási területei) kezelési egység lehatárolása és a kezelési javaslatok beépítése kifejezetten a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) állományainak fennmaradása érdekében történt.

A **KE-2** (gyepek) kezelési egység esetében a kezelési javaslatok betartása kedvez a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak, továbbá a KE4 (agrár élőhelyek) visszagyepesítése kedvező volna a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), esetleg a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) szempontjából.

A **KE-7** (vizes élőhelyek) egység területén az esetleges vízvisszatartást megvalósító beavatkozások kedveznének a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) halfajoknak, a mocsári teknősnek (*Emys orbicularis*) és a vidrának (*Lutra lutra*)

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további specifikus fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. *Kutatás, monitorozás*

A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2012 és 2013 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) esetében javasoljuk az állományváltozás folyamatos nyomonkövetését.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, 10 évente

A jelölő halfajok monitorozása NbmR módszertan szerint végezhető, 10 évente.

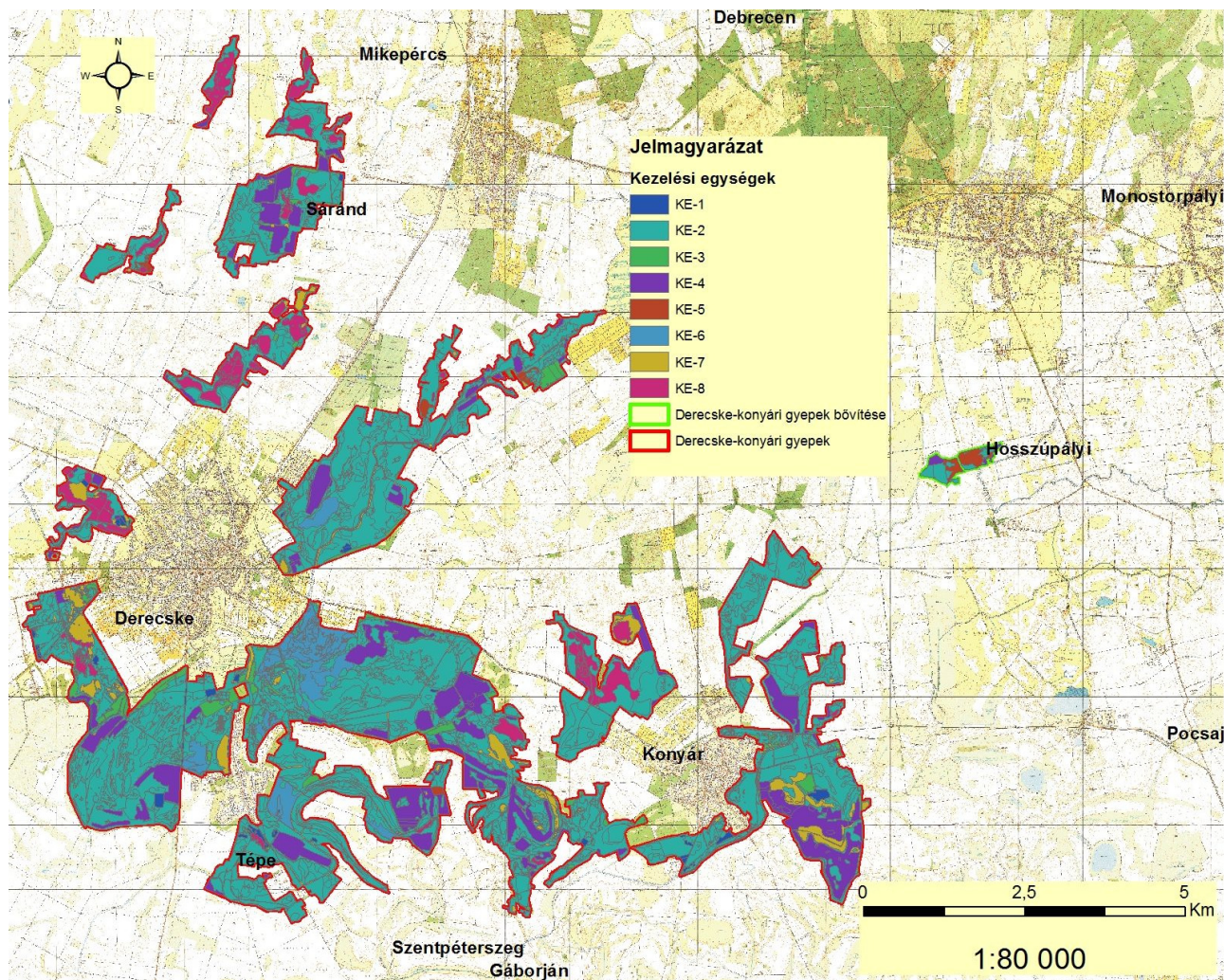
A területen előforduló közösségi jelentőségű kétéltű és hüllő fajok (*Bombina bombina*, *Emys orbicularis*) monitorozását az NbmR protokoll alapján javasolt végezni, 10 évente.

Az ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámoláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani, 5 évente.

A vidra (*Lutra lutra*) monitorozása egyszerű eszközökkel nem végezhető el a partmenti dús vegetáció miatt. A faj hazánkban kedvező természetvédelmi helyzete miatt jelentős ráfordítást igénylő kutatási és monitorozási módszerek alkalmazására jelenleg nincs szükség a területen. Az élőhely megfelelő minőségű fennmaradása és a terület zavarásmentessége biztosítja a faj számára szükséges feltételeket.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Derecske-konyári gyeppek (HUHN20009) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 1687,9 ha-on átfed az országos jelentőségű Bihari-sík Tájvédelmi Körzettel, mely területrészre a 4/1998. (II.20.) számú KTM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület nagyjából fele-fele arányban található magán- és állami tulajdonban, melyekből mintegy 1530 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van.

A tervezési terület döntő hányada gyepek, melyeket főként legeltetéssel, kisebb részben kaszálással hasznosítanak.

A Natura 2000 területen található erdőterületek főként magántulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Derecske-konyári gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd és Tépe közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepeggazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepeggazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyep-területekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep-pek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Derecske-konyári gyep-ek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetőek el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználatra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával lép-

tethető életbe. A Derecske-konyári gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a terület-használót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Derecske-konyári gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók (gyümölcsösök) és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- Az elnadasodott szikes tavak legeléssel történő megnyitását, legelőt kialakítását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken becserjésedett gyepeken a füves élőhely visszaállítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Szikes tavak legelőtökként való használatát – differenciáltan – ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajává alakítását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen jelenleg folyó pályázat neve „Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”, azonosítószáma KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009. Az Európai Unió és Magyar Állam által nyújtott támogatás összege: 354 337 312 Ft. Kivitelezés ideje: 2012.09.03-2015.01.30. Kedvezményezett: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A derecskei Nagy-nyomás területén a víz célterületről való gyors levonulásának megakadályozására, és a levonulás lassítására a csatornára összesen 1 db változtatható nyílású bukós műtárgy épül. A meglévő, kezelőaknával ellátott, Ø 60 cm átmérőjű vasbeton csőáteresz helyett egy teljesen új, a meglévőnél nagyobb vasbeton aknával rendelkező és Ø 80 cm átmérőjű vasbeton csőátereszt építenek, amelynek elzárására a táblás, kézi kezelésű zsilip mellett kettős betétpallós elzárási lehetőség is terveznek.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan egyéb javaslat nem merül fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervekészítés során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20009.htm>).
3. A tervekészítés előzetes tájékoztatója előtt telefonos és e-mail-es **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettek kivül a falugazdászokkal, a gazdálkodókkal, a vadásztársaságokkal, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), a működési terület szerint érintett zöldhatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), a működési terület szerint érintett vízügyi igazgatósággal (Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság) és a működési terület szerint érintett erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzatok képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása:

1. **Fórum** (2014. június 25. Derecske, résztvevők száma: 5 fő és 2014. június 25. Konyár, résztvevők száma: 6 fő): a terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján két fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nemcsak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekedik a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak az érintett települések vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászok, a zöldhatóság, a vízügyi igazgatóság és az erdészeti igazgatóság képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

2. **Terepbejárás** (2014. június 25. Derecske, résztvevők száma: 2 fő és 2014. június 25. Konyár, résztvevők száma: 3 fő): a falufórum után a kJTt természetvédelmi óre által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt..
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20009.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. *A kommunikáció címzettjei*

1. a Derecske-konyári gyepek Natura 2000 területtel érintett települések (Derecske, Hajdúbágos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 14),
3. a kJTt területén működő vadásztársaság (Barátság Vadász Sportegyesület, Bagosi Vadásztársaság, Hunyadi Vadásztársaság, Liget Vadásztársaság, Mikepércs Vadásztársaság, Konyári Darvas Vadász Sportegyesület) képviselői,
4. falugazdászok, (összesen 2)
5. társadalmi szervezetek (Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége),
6. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,

7. Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Agrár Kamara

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a ki-függesztés időpontjáról.

Kommunikációs cím-zett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Derecske település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hajdúbajos település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hosszúpályi település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórum	-	-
Konyár település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Mikepércs település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tépe település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók	önkormányzati ki-függesztés,	igen, de nem formáltak véleményt	-	-	-

(összesen 14-en)	honlapmegjelenés, e-mail és levél értesítő a társadalmi egyeztetésről	a fenntartási tervről			
Vadásztársaság (Barátság Vadász Sport-egyesület)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Liget Vadásztársaság)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Mikepércs Vadásztársaság)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Falugazdász (összesen 2-en)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	Igen, kérést fogalmazott meg, miszerint szükséges a terveket kiegészíteni azokkal a jogszabályi hivatkozásokkal, amelyek alapján az Igazgatóság kezelői feladatait ellátja. Ezek t.i. felülírják a természetvédelmi érdekeket (pl. 1995 évi LVII. törvény)	e-mailben	részben	a jogszabályi hivatkozásokat a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodási fejezetébe bemásoltuk.
Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	ügyféli minőségében a HNPI a fenntartási terv egy részét maga

	dalmi egyeztetésről				készítette. Ezen kívül pl. kérte, hogy az eredetileg megfogalmazott differenciált kaszá-lási tervet (amelyben június 15. előtti kaszálás is volt) ne alkalmazzuk
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, levél értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége),	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

Éghajlatát tekintve mérsékelt meleg, száraz éghajlatú a kistáj. Az évi napfénytartam 2000 óra körül alakul; a nyári napsütéses órák száma kevéssel 800 óra fölötti, a téli napfénytartam 175-180 óra között várható. Az évi középhőmérséklet 10-10,2 C fok, a vegetációs időszak átlaghőmérséklete pedig 17- 17,3 C fok. A napi középhőmérséklet ápr.3-5 után emelkedik 10 C fok fölé, majd 195 nap múlva, okt. 20 után csökken ismét 10 C fok alá. Az utolsó tavaszi fagy ápr.10-12 között az első őszi fagy okt. 20-22-én várható, így a fagymentes időszak kb. 190-193 nap. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,1- 34,5 C fok, míg a téli abszolút minimumok átlaga -17 C fok körül van. A csapadék évi összege 540 és 570 mm között alakul; ebből 320-330 mm hullik a vegetációs időszakban. Az ariditási index 1,25-1,30 között alakul. Az uralkodó szélirány az ÉK-i mellett a D-i: az átlagos szélsébség 2,5-3 m/s.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Közép-Tisza K-i vízgyűjtőjén a kistájat a Kálló-főcsatorna és Konyári-forrása, valamint a Berettyó mintegy 50 km-es szakasza fogja közre. Gyér lefolyású, száraz, vízhiányos terület. A belvíz-levezető csatornák hálózata a Berettyó és a Kálló között sűrű. A talajvíz mélysége általában 2-4 m között mozog. A rétegvíz mennyisége csekély. A nagyszámú artézi kút átlagos mélysége meghaladja a 200 m-t, de a vízhozamok mérsékelték.

1.1.3. Talajtani adottságok

A táj valamennyi talaja vízhatás alatt képződött. A nem közvetlen vízhatás alatt álló réti csernozjom talajok a terület 16%-án található. Lössös üledéken képződtek, akárcsak a mélyben sós változataik, 90%-ban szántóként hasznosítják. A közvetlen vízhatás alatt képződött talajok közül a szikesek kiterjedtek, az összterület 36%-át borítják, míg a réti szolonyecsek 24%-ot borítanak. A kevésbé szikes, mélyebb átlagos talajvízszintű sztyepesedő réti szolonyecsek a terület 10%-ra terjednek ki. A felső talajrétegben nem szikes szolonyeces réti talajok fordulnak elő (2%). A nem szikes réti talajok a terület 24%-át borítják. A kistáj déli részén a lecsapolt és telkesített síkláp talajok 7%-ban jelentkeznek a területen.

1.2. Természeti adottságok

A területen 2012-ben és 2013-ban élőhelytérképezésre került sor, az Általános Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR) kritériumrendszerét követve (Lásd térképmelléklet). Az élőhelytérképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok méretéről, kiterjedéséről, természetességéről, mely tervezési alapot is biztosított a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azokon javasolt természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	A-NÉR kód	Kiterjedés (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	140,2	3,65	
Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafü-	B2	20,77	0,54	

ves mocsári-vízparti növényzet				
Nem zombékoló magassárrétek	B5	41,7	1,09	
Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak	B6	178,01	4,63	1530*
Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partján	BA	32,58	0,85	
Mocsárrétek	D34	4,13	0,11	6440
Ürmöspuszták	F1a	650,71	16,94	1530*
Cickórós puszták	F1b	971,57	25,29	1530*
Szikes rétek	F2	665,25	17,32	1530*
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	34,84	0,91	1530*
Üde mézpzásitos szikfokok	F4	114,16	2,97	1530*
Padkás szikesek és szikes tavak iszap- és vakszik növényzete	F5	25,59	0,67	1530*
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	24,18	0,63	6250*
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA	8,23	0,21	
Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	OB	45,25	1,18	
Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	OC	157,24	4,09	
Lágyszárú özönfajok állományai	OD	0,72	0,02	
Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	OF	2,79	0,07	
Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszap-növényzet	OG	19,38	0,5	
Üde és nedves cserjések	P2a	6,33	0,16	
Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	P2b	0,67	0,02	
Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok	P2c	4,71	0,12	
Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés	P3	7,58	0,2	
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	6,46	0,17	
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	49,59	1,29	
Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vagy vegyes erdők	RDb	10,68	0,28	
Akácültetvények	S1	6,65	0,17	
Nemesnyarasok	S2	7,19	0,19	
Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők	S3	3,16	0,08	
Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	40,06	1,04	

Szántó	T	159,38	4,15	
Egyéves szántóföldi kultúrák	T1	62,84	1,64	
Búzaültetvény	T1B	0,76	0,02	
Kukoricaültetvény	T1K	140,34	3,65	
Napraforgóültetvény	T1N	9,89	0,26	
Kétéves szántóföldi kultúrák	T2	8,6	0,22	
Lucernaültetvény	T2L	103,45	2,69	
Vetett gyepek, füves sportpályák	T5	0,36	0,01	
Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények	T7	0,25	0,01	
Fiatal parlag és ugar	T10	30,15	0,78	
Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények	T11	1,07	0,03	
Falvak, falu jellegű külvárosok	U3	1,17	0,03	
Talaphelyek, roncsterületek	U4	11,89	0,31	
Folyóvizek	U8	0,77	0,02	
Állóvizek	U9	2,97	0,08	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	18,87	0,49	
Út- és vasúthálózat	U11	8,39	0,22	
	Összesen:	3841,53	100	

A Natura 2000 területen mezőgazdasági területek közé szoruló jelentős kiterjedésű a pannon szikes sztyeppék és mocsarak kategóriába sorolható szikes rétek, valamint a cickafarkos szikes gyepek, illetőleg kisebb-nagyobb szikfok-vakszik növényzettel jellemezhető élőhelyek figyelhetők meg. A tervezési terület jelölő élőhelyeként számon tartott síksági pannon löszgyepek szinte csak fragmentumokban (pl.: útmezsgyéknél) fennmaradt ligeti zsályás löszpusztagyeppek jelentik, melyek fajgazdagsága elmarad a hegylábi löszgyepekétől. A tervezési terület legnagyobb kiterjedésű, összefüggő, természetközeli szikes gyepi Derecske és Tépe környékén (Nagy-Nyomás, Köves-úti rész) helyezkednek el. A szikes gyepnek egyik éke a védett erdélyi útifű (*Plantago schwarzenbergiana*), míg a szikes réteken több helyen figyelhetők meg a kiséfű aszat (*Cirsium brachycephalum*) tölevélrózsái. A szikes élőhelyek sorát számos természetes kifejlődésű szikes tó (Csorvás-, Peres-, Feketeszik) is gazdagítja, melyeknek természeti értékét táplálkozó- és fészkelő madárközössége mellett különleges herpetológiai értékei (vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)) gazdagítja, és egyedi geomorfológiája nyújtja. A terület keskenylevelű és fodros lórommal tarkított szikes réti élőhelyein a védett nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), míg a csupán fragmentumokban jelenlevő sziki kocorsordosaiban a fokozottan védett nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) nevű lepke is előfordul. A szikesek madárfaunája igen gazdag. A szikesek, különösen a laposok tavaszi előtésein számos fokozottan védett madárfajnak, így a piroslábú cankónak (*Tringa totanus*) és a nagy godának (*Limosa limosa*) nyújtanak fészkelő- és táplálkozó helyet.

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kód-ja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	A
6250*	Síksági pannon löszgyepek	C

* kiemelt jelentőségű élőhely

Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3.3. térképmellékletben. A területre általánosan jellemző élőhely. Főként a cickórós szikes gyepesek, szikes rétek és ürmös szikes gyepesek alkotják. A mézpázsitosok és vakszikesek kisebb-nagyobb foltokban, szikes mocsarak, akárcsak a sziki magaskórósok fragmentumokban vannak jelen.
Élőhely kiterjedése a területen:	2519,01 ha. Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mivel ott 3030 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérés alapján pontosabb becslést tudunk adni
Élőhely jellemzése:	Az élőhelyet főként cickórós szikes gyepesek, valamint szikes rétek és ürmös szikes gyepesek alkotják. A mézpázsitosok és vakszikesfoltok az említett szikes élőhelyekkel mozaikolnak. Legértékesebb részei a sziki magaskórósok kiterjedt réti őszirózsa (<i>Aster sedifolius</i>), sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>), valamint korcs nőszirm (<i>Iris spuria</i>) állományokkal. Természetközeli a szikes mocsarak zsiókásaikkal, és sziki nádasok-gyékényeseikkel. Nagy kiterjedésben vannak jelen a kevésbé természetes cickórós, ugyanakkor ürmös szikes gyepesek és zsiókás foltokkal mozaikoló szikes rétek. Szikfok-vakszikes sávok és foltok az ürmös szikes, valamint a cickórós szikesek gyepesekkel mozaikolva kisebb-nagyobb foltokban figyelhetők meg. Legjelentősebb természeti értékük, a védett erdélyi útifű (<i>Plantago schwarzenbergiana</i>) 1-2 nagyobb állománya (több száz tő) is jelen van a tervezési terület északi, északnyugati részén (Derecske-Sáránd).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	A Natura 2000 élőhely természetessége Á-NÉR élőhelytípusonként más és más képet mutat. A szikes mocsarak 4-es és 5-ös természetességűek, míg az ürmös szikes gyepesek általánosságban 4-es, részben 3-as és 5-ös természetességűek. A cickórós puszták általánosságban 3-as természetességűek, a szikes rétek általánosan 4-es, míg a fragmentumokban jelen levő sziki kocsordosok átlagosan 4-es kisebb részt 3-as természetes-ségűek, foltokban pedig 5-ös természetességű foltokkal.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely hosszú távú megőrzésének esélyei: Az élőhely, illetőleg a jelenlegi természetességi állapot (kategória) hosszú távú fenntartása a szikes gyepesek, szikes rétek és a szikes mocsarak

	esetében a jelenleg folytatott gazdálkodási tevékenység révén nagyrészt biztosított. Az élőhely érzékenysége: Az élőhelytípus állományai mind a szikes gyepek és rétek mind pedig a szikes mocsár esetében jó regenerációs képességgel rendelkeznek. A szikes gyepek a legeltetést, taposást jól tűrik. A klímaváltozás révén jelentkező hatások: az élőhelyre vonatkozó ilyen irányú kutatások hiánya miatt nem meghatározhatók.
Veszélyeztető tényezők:	• Gyepterület átalakítása szántóvá (A szántóföldekkel érintkező, peremhelyzetű élőhelyek kiterjedését a beszántások évről-évre csökkentik) • Intenzív legeltetés • Belvízviszonyok megváltoztatása (A csatornázás hosszú távon a csatornák környezetében található élőhelyek szikes jellegének, karakterének megváltozását irányozza elő).

Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:	6250*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely kiterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. Tiszta élőhelyi kategóriában sehol nem található, szikes gyepekkel, valamint zavart száraz gyepekkel mozaikoló, degradáltabb, legeltetett, gyomos állományai vannak jelen a Natura 2000 területen.
Élőhely kiterjedése a területen:	42,27 hektár. Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mivel ott 375 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérés alapján pontosabb becslést tudunk adni.
Élőhely jellemzése:	
Zavart fajkészletű, gyomos, száraz-félszáraz gyepekkel, valamint részben sziki magaskórósokkal mozaikoló kisebb-nagyobb fragmentumállományok, ahol csupán néhány faj (változó gurgolya (<i>Seseli varium</i>), réti ősziróza (<i>Aster sedifolius</i>), buglyos kocsord (<i>Peucedanum alsaticum</i>), lenlevelű zsellérke (<i>Thesium linophyllum</i>), közönséges borkóró (<i>Thalictrum minus</i>), macskafarkú veronika (<i>Veronica spicata</i>) jelzi a jobb (3-as természetességű), és egy-egy vázfaj (<i>Falcaria vulgaris</i>, <i>Cynoglossum officinale</i>, <i>Fragaria viridis</i>, <i>Seseli varium</i>, <i>Salvia nemorosa</i>) a rosszabb (2-es, 3-as természetességű) állományokat. Legjobb állapotúak és legnagyobb kiterjedésűek talán a sziki magaskórósokkal érintkező kissé fajgazdagabb löszgyepfoltok (Hosszúpályi: Szomjú-hát dűlő; Sáránd: Kis-Hosszú víz, Gyönyörű-lapos, Nagy-Cegléd-lapos; Hajdúbagos: Hármás határ rész).	
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Az élőhely általánosságban 2-es és 3-as természetességű gyomos, fajszegény, sok esetben zavart száraz-és félszáraz gyepek (egykori természetesebb löszgyepek) melletti fragmentumok, kisebb-nagyobb foltok.

Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely hosszú távú megőrzésének esélyei: Az élőhelyet leginkább a Natura 2000 területet érintő beszántás ok érintik leginkább, mely a teljes terület mintegy 5-7%-át jelenti. Mivel állományai általánosságban 2-es és 3-as természetességűek, így regenerációs képességük igen kicsi, még a közelben levő propagulumforrást biztosító foltok esetén is. Hosszabb távon várható a zavart száraz gyepi jelleg erősödése. A prediktált klímaváltozáshoz kapcsolódó vizsgálatok nincsenek, de feltételezhető, hogy a szárazodás révén egyre csökkenő természetesség mellett zavart száraz-félszáraz gyepekké, illetőleg az ürmös szikes gyepekkel érintkező részeken a cickóros szikes gyepekké alakulnak majd.
Veszélyeztető tényezők:	Gyepterület átalakítása szántóvá Az élőhely legjelentősebb veszélyeztető tényezője a beszántás.

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Populáció (A-D)
II., IV.	kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	C

kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Legnagyobb egyedszámban a derecskei Nagy-sziken (500.000 tő), Sárádon a Pércsi-határnál (75.000 tő), valamint Konyáron, a Mihályfi-rét-dűlőnél (40.000 tő) került elő. Előfordulása szórványos (416 foltban) szikes réteken, mocsarakban, nádasokban.
Állomány nagyság (jelöléskor):	20-25000 tő
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	775.000 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, a jelöléskor nem volt egyedszámadat feltüntetve a Natura adatlapon
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége alacsony a területen. A tervezési terület hidrológiai sajátosságai (nádas, mocsárrét, szikes rét jelenléte) biztosítja a faj hosszú távú fennmaradását, még ext-

	rém száraz években (pl.: 2012. év) is.
Veszélyeztető tényezők:	Aktuális veszélyeztető tényezőt nem észleltünk a területen.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Populáció (A-D)
II., IV.	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)	B
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	C
II.	vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>)	C
II.	réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	C
II.	szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>)	C
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	C
II., IV.	vidra (<i>Lutra lutra</i>)	C
II., IV.	ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	C
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D

nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A lepkefajnak jelenleg négy lelőhelye ismert a térségben (843931-222539; 851755-227581; 845842-229360; 852239-227729). Az első két területről 2013. évi kutatásaink során nem is sikerült kimutatni a lepkefaj jelenlétét. A harmadik lelőhely erősen veszélyeztetett, melyen kis egyedszámú populáció él (maximum 30 egyed), míg sorrendben a negyedik – egyben legnagyobb – sziki kocsordos hozzávetőlegesen 80 000- 100 000 tőszámú, és csaknem minden szempontból megfelelő élőhely a lepkefaj számára. Az elterjedési térképet lásd a 3.4. térképmellékletben.
Állománymagyság (jelöléskor):	30-50 példány
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Becsülésünk szerint a a Natura 2000 természetmegőrzési területen a lepkefaj egyedszáma 8000- 9000. A lepkefaj állománymagyságának meghatározásához extrapolálást végeztünk az egyes élőhelyek reprezentatív mintáin rögzített hernyórágások adatai és a vizsgált sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) termőhelyek összes becsült tőszáma alapján.
Állomány változásának	Nem adható meg, mivel a Natura adatlapon jelöléskori állománymagyság

tendenciái és okai:	ság nem volt feltüntetve.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége a Natura 2000 természetmegőrzési területen belül a Szomjú-hát-dűlőn közepes, míg a Hajdúbagos melletti élőhelyen jelentős mértékű. Amennyiben a Szomjú-hát-dűlő sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) állományának integritását sikerül megtartani, továbbá a hajdúbagosi élőhely (valamint a Szalmás-tag) megfelelő természetvédelmi kezelést kap, és ezeket az élőhelyeket a jövőben nem sodorja veszélybe semmilyen kártétel (például árvíz, belvíz, számottevő mértékű/rossz ütemezésű kaszálás, felszántás, jelentős mértékű legeltetés, leégés, stb.), úgy a térség nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>) populációi hosszútávon is megőrizhetők maradnak.
Veszélyeztető tényezők:	• Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás (A faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nem megfelelő időpontokban, illetve helytelen módon/hatókörrel történő kaszálása, különös tekintettel a tenyészidőszakokra (ide értve a virágokban bővelkedő, legüdebb gyepeket érő kaszálást is)) • Intenzív legeltetés (Az élőhelyek intenzív - túlzott mértékű és/vagy időtartamú - legeltetése, valamint ezzel összefüggésben az állatok által a gyepek szerkezetében és vegetációjában okozott taposási károk) • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte (A gyepek degradációja, inváziós növényfajok, gyomok terjedése a faj élőhelyén) • Leégés (előfordulhat, hogy a tavaszi égetések során a tűz áttérjed a kocsordos élőhelyekre is, ez káros a lepkére nézve) • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (A mezőgazdasági tevékenységekkel együtt járó káros hatások (pl.: vegyszerek szóródása a faj biotópjaira és tápnövényeire, a nedves rétek talajvizébe szivárgó káros anyagok, stb.))

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj állományainak előfordulását 2013. évi kutatásaink során a tervezési területen belül összesen 26 élőhelyen regisztráltuk. Az elterjedési térképet lásd a 3.4. térképmellékletben.
Állomány nagyság (jelölés-kor):	P (jelen van)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Becslésünk szerint a Natura 2000 természetmegőrzési területen a lepkefaj egyedszáma 2000- 2200. Mintavételi módszerként transzekt menti egyedszámlálást alkalmaztunk, becslésünk alapját pedig a regisztrált példányok számára és a faj poligonnal lehatárolt élőhelyeinek teljes kiterjedésére vetített extrapolálás képezte.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, mivel a Natura adatlapon jelöléskori állomány nagyság nem volt feltüntetve.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége a Natura 2000 természetmegőrzési területen általában véve közepes, míg egyes biotópokban jelentős mértékű. Hosszabb távú fennmaradása leginkább azokon az élőhelyeken lehet kérdéses, melyek kis kiterjedésűek, és több oldalról is ki vannak téve az emberi - elsősorban mezőgazdasági - tevékenységek káros hatásainak. A kezelési javaslatok körében felsorolt természetvédelmi célú beavatkozásokkal a faj állományai megőrizhetők, populációinak mennyisége és egyedszáma növelhető.
Veszélyeztető tényezők:	• Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás (A faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nem megfelelő időpontokban, illetve helytelen módon/hatókörrel történő kaszálása, különös tekintettel a tenyészidőszakokra (ide értve a virágokban bővelkedő, legüdebb gyepeket érő kaszálást is)) • Intenzív legeltetés (Az élőhelyek intenzív - túlzott mértékű és/vagy időtartamú - legeltetése, valamint ezzel összefüggésben az állatok által a gyeper szerkezetében és vegetációjában okozott taposási károk) • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte (A gyepek degradációja, inváziós növényfajok, gyomok terjedése a faj élőhelyén) • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (A mezőgazdasági tevékenységekkel együtt járó káros hatások (pl.: vegyszerek szóródása a faj biotópjaira és tápnövényeire, a nedves rétek talajvizébe szivárgó káros anyagok, stb.)) • Fajösszetétel-változás, szukcesszió (Szukcessziós folyamatok következtében a nektárforrásul szolgáló virágos növények mennyiségének erőteljes csökkenése a faj élőhelyein) • Belvízviszonyok megváltoztatása (Az élőhelyek kiszáradása természetes tényezők (pl.: aszály) vagy mesterséges okok következtében (pl.: a talaj vízbázisának csökkentése lecsapolással, vízelvezető árkok, valamint víztározók létesítésével, illetve fenntartásával, stb.)) • Kiszáradás (Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként a vizes élőhelyek kiterjedésének csökkenését idézte elő. Ez a folyamat a nedves rétekhez kötődő lepkefajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén).

vágó csík (*Cobitis taenia*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>) előfordulását a Natura 2000 természetmegőrzési területen 20 víztérnek összesen 24 mintavételi területén vizsgáltuk. Ezek közül a faj jelenléte mindössze négy helyen nyert bizonyítást (2-2 mintavételi szakaszon a Derecskei-Kállóban, illetve a Konyári-Kállóban). Az elterjedési térképet lásd a 3.5. térkép-mellékletben.
Állománymagyság (jelölés- kor):	V (nagyon ritka)
Állománymagyság (tervké- szítéskor):	P (jelen van) A halfauna felmérést a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer mintavételi protokolljának a halfauna vizsgálatára vonatkozó ajánlásai alapján végeztük. A vizsgálatok során 4 mintavételi szakaszon összesen 89 példányt azonosítottunk. A legnagyobb egyedszámú állomány (N=81) a Derecskei-Kálló hajdúbagosi szakaszán volt található.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A Natura 2000 területen csak nagyon kevés a vágócsík számára megfelelő élőhely, amit alátámaszt, hogy a faj jelenlétét a vizsgált víztereknek csak a tizedében mutattuk ki. A vágócsík veszélyeztetettsége közepesnek, illetve magasnak tekinthető. Előbbi a Derecskei-Kálló esetében indokolt, míg utóbbi a kommunális és mezőgazdasági hatásokkal erősen terhelt Konyári-Kállóra jellemző.
Veszélyeztető tényezők:	• Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra (A műtárgyak gátolják a faj hosszirányú vándorlását, elszigetelve ezzel egymástól az al- és felvízi állományokat) • Kiszáradás (A nyári, csapadékban szegény időszakban a sekély (<1m) vizek kiszáradhatnak) • Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt (A vizsgált vízterek többségét szántók veszik körül. Ez egyrészt diffúz szennyezőforrást jelent, másrészt a beszántott területek sok esetben a vízpartig nyúlnak)

réti csík (Misgurnus fossilis)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>) a kijelölt 24 mintavételi szelvényből 4-ben fordult elő a Natura 2000 területen. Az elterjedési térképet lásd a 3.5. térképmellékletben.
Állománymagyság (jelölés- kor):	P (jelen van)
Állománymagyság (tervké- szítéskor):	P (előfordul) A halfauna felmérést a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer mintavételi protokolljának a halfauna vizsgálatára vonatkozó ajánlásai alapján végeztük. A vizsgálatok során összesen 26 példányt találtunk. A legnagyobb egyedszámot (N=13) a Tépe-Horgasi-mellékcsatornában regisztráltuk.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A tervezési terület vízterei nagy részben asztatikus vízjárásúak, ami nem kedvez stabil réticsík állomány kialakulásának. Bár a faj a rendkívül alacsony oldott oxigén szintet és a részleges kiszáradást is képes elviselni, tartósan aszályos időben, mikor a meder teljesen kiszárad, elpusztul. A réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>) a mocsári növényzettel dúsan benőtt állóvizeket, vagy lassú folyású kisvízfolyásokat preferálja. A vizsgált területen ilyen élőhelyi feltételeket nyújtó víztér több is található, állandó vízborítással azonban csak néhány jellemezhető. A faj jó regenerációs képességgel bír, ezért – amennyiben ez szomszédos populációkból lehetséges – az élőhelyét jelentő mocsarak, lápok kiszáradását követően viszonylag rövid időn belül képes stabil állomány kialakítására. A faj kimutatása az élőhelyi adottságok miatt nehézkes, ezért az állomány valódi mérete nagyobb lehet a becsülnél. A faj veszélyeztetettségét a területen ezért közepesnek ítéljük.
Veszélyeztető tényezők:	• Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra (A műtárgyak gátolják a faj hosszirányú vándorlását, elszigetelve ezzel egymástól az al- és felvízi állományokat) • Kiszáradás (A nyári, csapadékban szegény időszakban a sekély (<1m) vizek kiszáradhatnak) • Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt (A vizsgált vízterek többségét szántók veszik körül. Ez egyrészt diffúz szennyezőforrást jelent, másrészt a beszántott területek sok esetben a vízpartig nyúlnak)

szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>) előfordulását a Natura 2000 természetmegőrzési területen 20 víztérnek összesen 24 mintavételi területén vizsgáltuk. Ezek közül a faj jelenléte mindössze hat helyen nyert bizonyítást (3 mintavételi szakaszon a Derecskei-Kállóban, 2 szakaszon a Konyári-Kállóban, valamint a Fehér-tói-ér 1 szakaszán). Az elterjedési térképet lásd a 3.5. térképmellékletben.
Állománynagyság (jelölés- kor):	V (nagyon ritka)
Állománynagyság (tervké- szítéskor):	P (előfordul) A halfauna felmérést a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer mintavételi protokolljának a halfauna vizsgálatára vonatkozó ajánlásai alapján végeztük. A vizsgálatok során 6 mintavételi szakaszon összesen 140 példányt azonosítottunk. A legnagyobb egyedszámú állomány (N=117) a Derecskei-Kálló hajdúbagosi szakaszán volt található.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>) a makrovegetációval közepesen benőtt állóvizeket, vagy a lassú folyású kis- és közepes vízfolyásokat preferálja. A tervezési területen ilyen élőhelyi feltételeket nyújtó állandó víztér csak néhány található. A faj speciális szaporodásához igényli a nagyobb testű kagylók jelenlétét, hiszen ikráit ezekbe rejti, melyek eleinte a kagylók belsejének védelmében fejlődnek. Kagylók hiányában nincs lehetőség stabil, önfenntartó állomány kialakulására, így ezek jelenléte, vagy hiánya limitáló a faj előfordulására nézve.
Veszélyeztető tényezők:	• Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra (A műtárgyak gátolják a faj hosszirányú vándorlását, elszigetelve ezzel egymástól az al- és felvízi állományokat) • Kiszáradás (A nyári, csapadékban szegény időszakban a sekély (<1m) vizek kiszáradhatnak) • Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt (A vizsgált vízterek többségét szántók veszik körül. Ez egyrészt diffúz szennyezőforrást jelent, másrészt a beszántott területek sok esetben a vízpartig nyúlnak)

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A területen szórványos előfordulását tapasztaltuk, de az állandó vízü élőhelyeken általában előfordul.
Állománymagyság (jelölés-kor):	P (jelen van)
Állománymagyság (tervkészítéskor):	A megalapozó vizsgálat során az állománymagyság becslése DISTANCE módszerrel, vonal transzektek menti távolságmérési mintavétellel történt. Az állománymagyságot a tervezési területen található potenciális élőhelyek területére számítottuk ki (1094.3 ha). Az állomány becsült denzitása 1.06 ± 0.76 egyed/ha, az alkalmas élőhelyek területére számítva 1159.9 ± 831.6 egyed. Az észlelési valószínűség nem volt minden mintavételi egység esetében maximális, ezért a becslést a potenciális egyedszám minimumának kell tekinteni. A becslés alapján a területen az állománymagyság 1000– 1500 egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett. Az állomány eléggé nagy, továbbá aktuális veszélyeztető tényezők nem láthatók.
Veszélyeztető tényezők:	A mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) állományát aktuálisan veszélyeztető tényezőt nem tapasztaltunk. Potenciális veszélyeztető tényező adható meg: idegenhonos inváziós fajok jelenléte (egyéb teknősfajok felbukkanhatnak és akkor versenyhelyzet alakul ki, ami most nincs) További negatív hatással lehet a partról vízbe dőlt élő vagy holt faanyag eltávolítása, mivel ez a potenciális napozó helyek számának csökkenését okozhatja.

vidra (*Lutra lutra*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Nagy valószínűséggel jelen van a területen (irodalmi adatok), alkalmas élőhely foltok, azonban egyértelmű helyszíni bizonyítékot nem találtunk.
Állománymagyság (jelölés-kor):	P (jelen van)

kor):	
Állománymagyság (tervkészítéskor):	P (jelen van) Kvantitatív becslésre nincs elegendő adat
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé veszélyeztetett, A terület a helyszíni bejárás tapasztalatai alapján, több részterületen is ideális élőhelye a fajnak a nagy kiterjedésű, emberi zavarástól mentes, dús vegetációjú és meglévő halállományú víztestek jelenléte miatt. Viszont kevésbé csapadékos, vagy aszályos években a csatornák és állóvizek kiterjedésének csökkenése problémát jelenthet, melyre feltehetően a vidraállomány időszakos csökkenéssel reagálhat, azonban ez akkor jelenthet problémát, ha ezek az évek sűrűm és hosszú ideig követik egymást. Ellenkező esetben a jelenlegi állapot fenntartása a vidra számára minden bizonnyal biztosítja a fennmaradás feltételeit..
Veszélyeztető tényezők:	• belvízviszonyok megváltoztatása • állatok csökkenő termékenysége/ genetikai leromlása (beltenyészet) A vízterek méretének csökkenése és a beltenyészet jelenthet kismértékű veszélyt az állományra.

ürge (Spermophilus citellus)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Bizonyíthatóan jelen van a területen, négy izolált foltban volt lehetőség kvantitatív állománybecslésre, további két foltban csak a jelenléte volt igazolható, ezeken kívül elszórt, lappangó, kisebb állományok előfordulása sem kizárható. Az izoláció megfelelő területkezeléssel történő megszüntetése után minden kis maradványpopuláció nagy jelentőséggel bírhat. Az elterjedési térképet lásd a 3.6. térképmellékletben.
Állománymagyság (jelöléskor):	100-1000 példány
Állománymagyság (tervkészítéskor):	300-1000 egyed. Lyukszámolás alapján becsülve
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az eltérés oka, hogy a mostani vizsgálatok alapján pontosabb becslést tudunk adni

Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett. Az extrém csapadékos tavaszi időjárás és a nem megfelelő területkezelés biztosan kedvezőtlen hatással van az állományra
Veszélyeztető tényezők:	• gyepterület átalakítása szántóvá • kaszálás felhagyása/hiánya • pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya • árvíz és csapadékmennyiség növekedése A legfontosabb veszélyeztető tényező a területkezelés nem megfelelő volta, a legeltetés alacsony intenzitása és kis területi kiterjedése a kaszáláshoz képest. A kaszálás jelenlegi gyakorlata az ürge számára nem megfelelő élőhely fenntartó tevékenység, mivel csak a már magasra nőtt szénát kaszálják le a gazdák.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
tükrös busalepke	<i>Heteropterus morpheus</i>	V	Magyarország nedvesebb élőhelyein lokálisan előforduló, jelentős természeti értéket képviselő faj
nyírfa-csücsköslepke	<i>Thecla betulae</i>	V	A faj országszerte előfordul, de lokális elterjedésű, alacsony egyedszámú, említését védettsége is indokolja
palakék boglárka	<i>Cupido alcetas</i>	V	Magyarország nedvesebb élőhelyein igen lokálisan előforduló, alacsony egyedszámú, különösen jelentős természeti értéket képviselő faj
nádi szövő	<i>Laelia coenosa</i>	-	Magyarország nedvesebb élőhelyein (elsősorban nádasokban, lápréteken) lokálisan előforduló, jelentős természeti értéket képviselő faj, melynek jelenléte az élőhely jó természeti állapotát jelzi
apró nádibagoly	<i>Archanara neurica</i>	-	Magyarország nedvesebb élőhelyein (elsősorban nádasokban, lápréteken) nagyon lokálisan előforduló, igen alacsony egyedszámú faj, melynek jelenléte az élőhely jó természeti állapotát jelzi, és különösen jelentős természeti értéket képvisel
kis nádibagoly	<i>Archanara dissoluta</i>	-	Magyarország nedvesebb élőhelyein (elsősorban nádasokban, lápréteken) nagyon lokálisan előforduló, igen alacsony egyedszámú faj, melynek jelenléte az élőhely jó természeti állapotát jelzi, és jelentős természeti értéket képvisel
sziki szegfűbagoly	<i>Hadula dianthi hungarica</i>	-	Hazánk száraz gyepein sokfelé előforduló, de lokális faj, amely – mint magyar alfaj - különösen jelentős természeti értéket képvisel
kurta baing	<i>Leucaspis delineatus</i>	V	A kurta baing Magyarországon védett, az IUCN szerinti besorolása pedig „Least concern”. A faj jellemzően alföldi kisvízfolyásokban és holtágakban él, ezek kiterjedésének csökkenése és eltűnése visszaszorítja az állományokat.
fenékjáró küllő	<i>Gobio gobio</i>	V	A fenékjáró küllő elsősorban dombvidéki kisvízfolyások-

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
			ban él, alföldi területeken ritka.
széles kárász	<i>Carassius carassius</i>	-	A széles kárász mocsarak és lápok jellemző hala, ám ezek eltűnésével a hazai populáció egyedszáma jelentősen visszaesett. A korábban közönséges faj napjainkra már ritkának számít. A faj visszaszorulását a konkurens idegenhonos halfajok (pl. <i>Carassius gibelio</i> , <i>Perccottus glenii</i>) megjelenése is fokozta.

1.3. Területhasználat

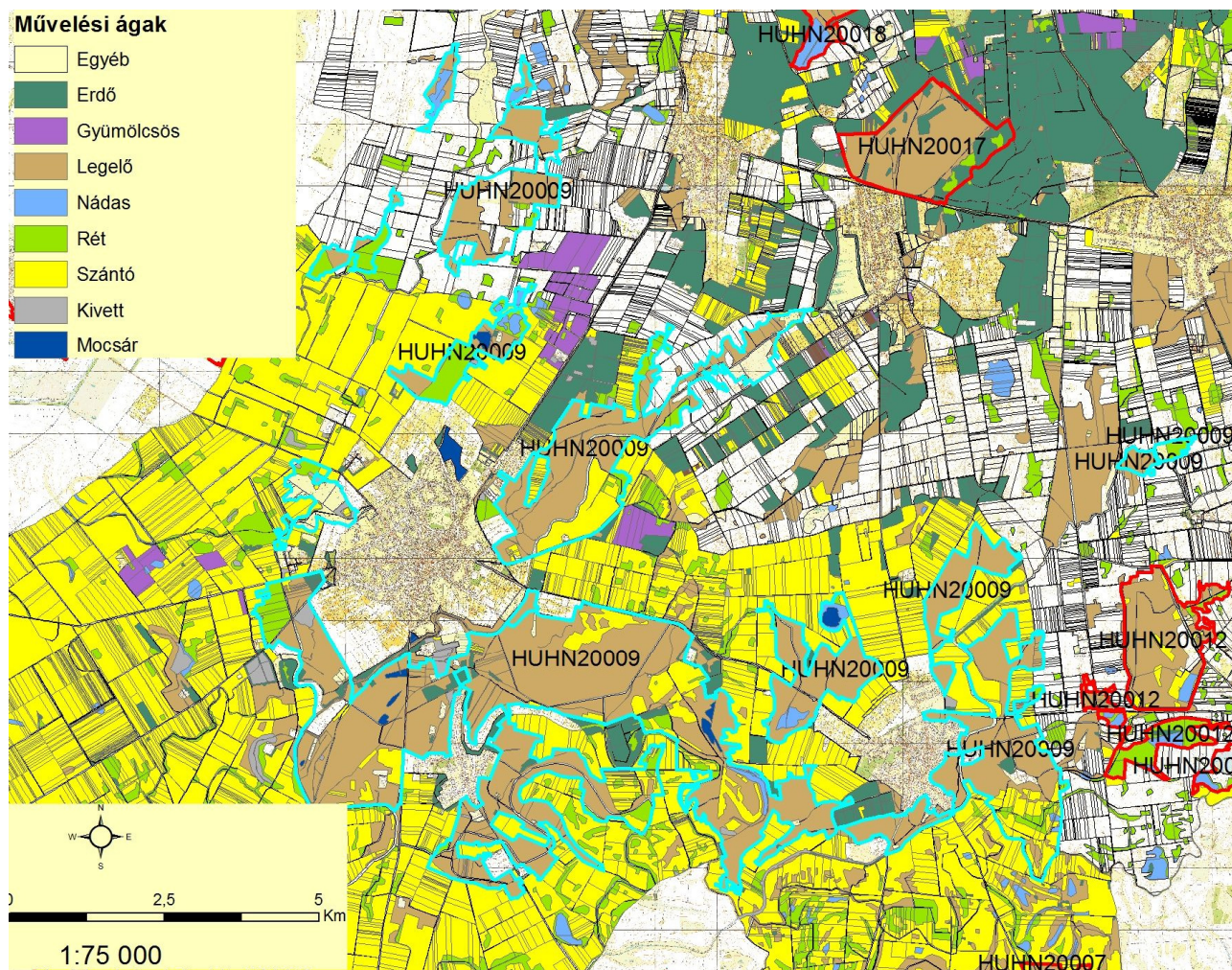
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE felszínborítási adatbázis (1.3.1.1. táblázat) és a művelési ágak (1. melléklet) alapján egyaránt jellemeztük.

1.3.1.1. táblázat: Főbb területhasználati ágak aránya CORINE alapján

Területhasználati formák	Területi érintettség (%)
Száraz gyepek, sztyeppék	10.00
Szikes gyepek és szikes mocsarak	80.00
Extenzív művelésű szántóföldek (pl.: váltógazdálkodás rendszeres ugaroltatással), felhagyott szántók, ugarok)	10.00
Összesen	100

1. melléklet Főbb művelési ágak aránya földhivatali nyilvántartás alapján

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

1.3.2.1. táblázat: Tulajdoni viszonyok megoszlása szektoronként

Tulajdonos	Terület arány (%)
Állami tulajdon	44,65
Magántulajdon	51,55
Önkormányzatok	3,65
Mezőgazdasági TSZ	<1%
Korlátolt felelősségű társaság	<1%
Vízgazdálkodási társulat	<1%

A tervezési területből 1529 ha a Hortobágyi Nemzeti Park vagyonkezelésében van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

Igen nagy területet foglal magába a tervezési terület, aminek megfelelően mind a Natura 2000 területek, mind az azt körülvevő mezőgazdasági területek hasznosítása igen változatos képet mutat.

A Natura 2000 terület döntő hányada gyepek, melyeket jó részt legeltetéssel, másrészt kaszálással hasznosítanak. A kezeletlen gyepek hányada nem számottevő, azonban sajnálatos módon sokszor pont azokra a részekre esik, ahol természetvédelmi szempontból a legeltetéses hasznosítás kívánatos lenne. Ez alatt azt kell érteni, hogy Derecske külterületén számos szikes tó található, melyek sok esetben csak nehezen megközelíthető, távoli helyeken vannak és közvetlen környezetük sokszor szántóföldi művelés alatt áll. A szóban forgó szikes tavak megőrzéséhez elengedhetetlen a legeltetéses hasznosítás. Ahol a szikes tavak körül csupán keskenyebb gyepek maradtak, vagy a meder széléig vannak szántva, javasolható a Natura 2000 terület bővítése és a környező szántók visszagyepesítése. Egyrészt így a legeltetéses hasznosítás könnyebben megoldható a nagyobb területen, másrészt a szántóföldi művelés során használt kemikáliák és szerves trágya bemosódásnak is jelentősen kisebb lenne az esélye.

A Derecske, Tépe és Sáránd határában található nagyobb kiterjedésű gyepeken - ellentétben a fentiekkel - a legeltetéses hasznosítás a jellemző, ami sok esetben találkozhat a természetvédelem érdekeivel, pl. az ürge élőhelyeinek fenntartása által. Ezzel együtt elmondható, hogy nagyon sok esetben nem megfelelő a legeltetés mértéke ahhoz, hogy az ürge állománynövekedésnek indulhasson. Másfelől azonban, ahol azt a természetvédelmi érdekek határozottan másként kívánják - és csak ebbe az esetben - csökkenteni lehet a legeltetést, és a megfelelő, természetvédelmi szempontból elfogadható vagy kedvező kaszálásos hasznosítást kell bevezetni. Elengedhetetlen első lépésként ezen területek meghatározása és térképi lehatárolása. Más területeken éppen ellenkezőleg, a kaszálás rovására a legeltetés mértékének növelése lenne tanácsos.

Mivel a tervezési terület kiterjedése rendkívül mozaikos, sok helyen igen felszabdalt képet mutat, kis kiterjedésű élőhely fragmentumokkal, máshol nagyobb gyepeken zárványszántókkal. A Natura 2000 területen belül ezen szántók visszagyepesítésével lehet majd növelni a jelölő élőhelyek kiterjedését, illetve a jelölő fajok élőhelyét. Szintén fontos lenne megoldani a Natura 2000 blokkok összeköttetését a jelölő élőhelyek növelésével. Erre elsősorban Tépétől keletre lenne szükség, ahol sok kicsi gyepek fragmentum, melyek sok esetben nem is részei a Natura 2000 hálózatnak, így felfűzhetőek lennének.

Derecskétől nyugati irányba, a jobb talajviszonyok miatt a Natura 2000 területek leszámítva monokultúrás, nagytáblás szántóföldi művelést találunk, kevés természeti értékkel. Derecskétől keletre, illetve Tépe határában ez kevésbé jellemző és a kisebb táblás művelés jellemzőbb. Errefelé jellemzően több a lucerna tábla is szántók között.

Elsősorban a települések közvetlen közelében jellemzőek a zártkertek vagy a korábbi kertek nyomán maradt kis parcellás földművelés.

1.3.3.2. Erdészet

Az erdőállomány jellemzése:

A terület erdőállománya 57 alrészletben 78,8 hektáron helyezkedik el.

Az alrészletek jelenlegi fatípusai többfélék, az őshonos fafajok mellett előfordulnak akácok, nemes nyarasok is. A távlati célállományok legtöbbször egyéb kemény lombos kocsányos tölgyesek, kocsányos tölgyesek, kőrisese tölgyesek szerepelnek. Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

A tervezési terület által érintett erdőrészeket a következők:

erdőtag			kiterjedés (ha)	védettség	rendeltetés	faállomány	célállomány	felújítás jellege
Hajdúbagos	44	A	10,38	NV	FT	59	59	TKGY
Hajdúbagos	44	B	10,64	NV	FT	25	25	0
Sáránd	4	B	0,62	NV	MVE	25	25	0
Sáránd	4	D	1,08	NV	MVE	58	58	0
Sáránd	4	C	0,64	NV	MVE	58	58	TI
Sáránd	4	A	0,88	NV	MVE	25	58	0
Sáránd	2	A	0,75	NV	MVE	47	25	0
Derecske	63	A	1,08	V	TV	25	30	0
Derecske	64	A	1,32	V	TV	25	30	EÜ
Derecske	64	B	1,12	V	TV	25	30	TKGY
Derecske	71	A	0,5	V	TV	25	25	0
Derecske	71	TN	0,4	V	0	0	0	0
Derecske	71	C	0,69	NV	TLV	25	30	0
Derecske	71	TI	0,29	NV	0	0	0	0
Derecske	72	D	0,76	NV	FT	58	30	TKGY
Derecske	81	D	0,1	NV	FT	44	29	TI
Derecske	81	E	4,23	V	TV	30	30	TI
Derecske	86	A	3,02	V	TV	25	25	0
Derecske	86	TI	0,18	V	0	0	0	0
Derecske	89	A	0,64	NV	FT	69	29	TKGY
Derecske	90	A	0,84	NV	FT	53	58	0
Derecske	92	A	1,27	V	TV	74	29	TRV
Derecske	92	B	1,07	V	TV	25	30	TKGY
Derecske	92	E	1,98	V	TV	25	30	0
Derecske	92	G	1,17	V	TV	27	30	TKGY
Derecske	92	H	0,75	V	TV	67	30	0
Derecske	92	I	0,7	V	TV	44	30	0
Derecske	92	J	1,28	V	TV	25	30	TKGY
Derecske	92	K	0,49	V	TV	58	30	0
Derecske	92	L	0,62	V	TV	58	29	0
Derecske	92	M	0,68	V	TV	44	30	0
Derecske	92	N	1,39	V	TV	44	25	NFGY
Derecske	92	O	0,84	V	TV	58	30	0
Derecske	92	P	1,31	V	TV	58	30	0
Derecske	93	C	1,04	NV	FT	54	30	TKGY
Derecske	93	D	1,02	NV	FT	55	53	TI
Derecske	94	A	0,92	NV	PA	25	25	TKGY
Derecske	94	B	1,06	NV	FT	53	29	TI
Derecske	94	C	0,46	NV	FT	55	53	TRV
Derecske	95	TN1	2,04	NV	0	0	0	0
Derecske	95	B	0,86	NV	FT	59	59	TKGY
Derecske	95	C	0,66	NV	FT	30	30	EÜ
Derecske	95	TN2	3,13	NV	0	0	0	0
Derecske	90	B	2,19	NV	FT	30	30	TI
Derecske	93	NY	0,02	NV	0	0	0	0
Derecske	93	B	2,01	NV	FT	29	29	EÜ
Konyár	36	A	0,51	NV	TAV	25	30	0
Konyár	49	F	0,12	NV	FT	57	30	TI

Konyár	50	A	0,59	NV	TAV	44	30	0
Konyár	51	B	1,23	NV	FT	59	29	TKGY
Konyár	74	D	0,34	NV	FT	59	29	TKGY
Konyár	74	E	0,15	NV	FT	59	29	TKGY
Konyár	74	H	0,19	NV	FT	25	30	NFGY
Konyár	41	A	4,87	NV	FT	29	25	TI
Tépe	1	A	1,4	NV	FT	25	30	TKGY
Tépe	1	B	4,58	NV	FT	30	29	TKGY
Tépe	1	D	1,27	NV	FT	25	30	EÜ
Tépe	1	E	1,22	NV	FT	25	30	EÜ
Tépe	1	I	1,12	NV	FT	25	25	TKGY
Tépe	2	A	1,76	NV	FT	61	29	TRV
Tépe	10	A	2,69	NV	FT	25	30	TI
Tépe	1	C	0,98	NV	FT	30	30	TKGY

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület az I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzetben helyezkedik el. A körzet meghatározó jellegét az apróvadászok kedvező mezei élőhelyek adják, ugyanakkor az erdőszelvények északi-keleti tájegységben a vaddisznó és a telepített dákállományok jelentős szerepet játszanak. Az őzállomány minősége a körzetben kiemelkedő, de jellemző az állományok alulhasznosítása. A fácán és mezei nyúl állomány a vadgazdálkodási körzetben kiváló, északról délre haladva a két faj állománysűrűsége növekszik. A fogoly és a mezei nyúl populáció a körzet dél-nyugati részén, mint géncentrum jelentős.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság látja el a területen az ár- és belvízvédelem feladatait, az 1995. évi LVII. Törvény, a 83/2014 (III. 14.) Korm. Rend. és a 120/1999 (VIII. 6.) Korm. rendelet alapján. A Berettyó tervezési alegység (2-6-3) területét sűrűn hálózák belvízcsatornák, azonban nem megengedhető a területek mesterséges lecsapolása. A területekről a víz elvezetése semmiképpen nem indokolható, a meglévő, közeli csatornák szerepét felül kell vizsgálni, lehetőség szerint meg kell szüntetni. A meglévő csatornák karbantartása csak a természetvédelmi szempontok maradéktalan figyelembevételével lehetséges.

Árvízvédelmi szempontból a két meghatározó vízfolyás: a Berettyó és mellékfolyója az Érfőcsatorna. Tározásban, vízjárásban meghatározó emberi beavatkozásokat árvízvédelmi és belvízvédelmi okokból végeztek. Vízhatalmasítási céllal tározó a tervezési alegység területén nem épült.

Az alegység területén a tavaszi (hóolvadásból és/vagy esőből) illetve őszi (esőből) belvizek jellemzőek. A belvíz gyors levezetésére az egyes meglévő csatornákat összekötötték, medrüket a mértékadó belvizek levezetésére tették alkalmassá.

A tervezési alegység területén a vízfolyások néhány kivétellel időszakosnak tekinthetőek. A vegetációs időszakban az alegység területén lévő belvízcsatornák ki is száradhatnak. Időközönként a vízhozamuk felszín alatti vizekből, a talajvíz megcsapolásából adódik. A tervezési alegység rétegdottságai miatt az időszakos vízfolyásokba történő vízbevezetés esetén a felszíni és felszín alatti vizek keveredését okozhatják. A vízfolyásokban a szennyezések nem hígulnak, az öntisztulási folyamatok nem zajlanak le. Ezáltal előállhat a szennyezőanyagok felszín alatti vízbe történő közvetett vagy közvetlen bevezetés. Különösen érdekes ez a szennyvíztisztítók, szennyvizek, sósvíz-tározók, halastavak, ipari üzemek használt és szennyvizeinek bevezetésekor.

A felszíni vízfolyásokban lévő vízkészletek a mindenkori hidrometeorológiai folyamatok, a véletlenszerű csapadék- és vízvisszatartások függvényében alakulnak. A Tiszalöki Öntözőrendszerből illetve a

Sebes-Körös jobb parti Öntözőrendszerből el nem látott területeken feltételes vízhasználatok lehetségesek. Az 1992-től jelentkező vizes élőhelyek, de szélsőséges helyzetekben vízpótló öntözésekhez sem áll mindig rendelkezésre megfelelő vízkészlet.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti, azonban egyes területeken, így jellemzően Derecske kivezető útjai mentén, legjellemzőbben északi irányban a 47-es főút mellett esetleges új telephelyek alakítása további terhelést jelenthet nem Natura 2000, de közösségi jelentőségű fajok élőhelyére.

1.3.3.7. Infrastruktúra

Legjelentősebb a 47-es főút nyomvonala, mely Derecskétől délre keresztülmetszi a Natura 2000 blokkot. Ezen kívül számos kisebb út található a területen melyek közül sok érinti vagy metszi a területet. Jelentősebbek a Derecske-Konyár és Derecske-Kaba útvonalak.

Nemrégiben adták át a Derecske - Tépe kerékpárutat, mely szinte teljes hosszában érinti a tervezési területet.

Tépe határában egy régi szeméttelap felszámolás alatt áll Natura 2000 területen.

1.3.3.8. Egyéb

A Natura 2000 terület Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd települések közigazgatási területét érinti 3787,9 ha-on.

A Debrecen-Berettyóújfalu között tervezett autópálya kisebb, vagy nagyobb mértékben is hatással lehet a területre, attól függően, hogy végül mely útvonalon valósul majd meg a beruházás.

2. Felhasznált irodalom

BAKOWSKI M., FILIPIAK A. & FRIC Z. (2010): Foreging behaviour and nectar use in adult Large Copper Butterflies, *Lycaena dispar* (Lepidoptera: Lycaenidae). *Entomologica Fennica* 21(1): 49–57.

BÁNÓ, L. (1943): *Hydroecia leucographa* Bkh. Budán. *Folia entomologica hungarica* 8: 102.

BARANYI, T., KOROMPAL, T., JÓZSA Á. CS., KOZMA P. (2006): *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1838). In: Varga, Z. (ed.): *Natura 2000 fajok kutatása I. – Natura 2000 species studies I.* [Dél-Nyírség-Bihari Tájvédelmi és Kulturális Értékkörző Egyesület, Debrecen. pp. 3-69.]

BIHARI, Z., CSORBA, G. & HELTAI, M. (Szerk.) (2007): *Magyarország Emlőseinek Atlasza.* Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 360.

BORKHAUSEN, M. B. (1972): *Naturgeschichte der Euroäischen Schmetterlinge nach systematischer Ordnung.* 4. Teil: *Der Phalaenen zweite Horde: Eulen* [Varrentrap C Wenner, Frankfurt. 809 pp.]

BOURSIN, C. (1961): Zum Artikel von Herrn Friedrich König über *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 71.]

BUSCHMANN, F. (1998): Újra megtaláltam a „Jászági borelli-t”! [Folia Historico-Naturalia Musei Matrensis 23: 255-257.]

CARBONELL, J., CERVELLO, A. (1991): Nova treballa de *Gortyna borelii* Pierret a Catalunya i altres heteròcers recollit a Saló (Bages) el novembre de 1991. [Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia, Barcelona 68: 27-28.]

CHALMERS-HUNT, J. M. (1972): Notes on the Discovery of the Larva and Pupa in Britain of *Gortyna borelii* Pierret: Fisher's Estuarine Moth. [Entomologist's Record and Journal of Variation 84: 52-53.]

DUFFEY E. (1968): ECOLOGICAL STUDIES ON THE LARGE COPPER BUTTERFLY *LYCAENA DISPAR* HAW. *BATAVUS OBTH. AT WOODWALTON FEN NATIONAL NATURE RESERVE, HUNTINGDONSHIRE* 69 - 77

DUMONT C, 1925-1926. Observations biologiques sur les *Hydroecia* Françaises. [Encycl. Ent. 1: 53-72.]

DUMONT, C. (1909): Note sur *Gortyna borelii* Pierret (Lep. Noctuidae). [Bulletin de la Société Entomologique de France. 286-287.]

ERNST, M. (2005): Verbreitung der Haarstrangwurzeleule (*Gortyna borelii* Pierret 1837) in Hessen. [Naturschutz und Landschaftsplanung 37 (12): 376-383.]

FISHER, J. B. (1971): *Gortyna borelii* Pierret (ssp. *lunata* Freyer?): a new British moth. [Entomologist's Record and Journal of Variation 83: 51-52.]

GEDEON, CS. I., BOROSS, G., NÉMETH, A. & VILMOS ALTBÄCKER, V. (2011): Release site manipulation to favour European ground squirrel *Spermophilus citellus* translocations: translocation and habitat manipulation. *Wildl. Biol.* 17: 97-104.

GERA, P. (2012): Összehasonlító adatok a közönséges vidra (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) és a hermelin (*Mustela Erminea* Linnaeus, 1758) magyarországi elterjedéséről a 2012. május 13-a és a 2012. augusztus 20-a közötti időszak alatt. [http:// www. otter.econservation.eu](http://www.otter.econservation.eu), pp. 20.

GERA, P. (2013): Összehasonlító adatok a közönséges vidra (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) és a

- hermelin (*Mustela Erminea* Linneaus, 1758) magyarországi elterjedéséről a 2012 augusztus 20-a és a 2013 február 1-e közötti időszak alatt. [http:// www. otter.econservation.eu](http://www.otter.econservation.eu), pp. 49.
- GIBSON, C. (2000): The conservation of *Gortyna borelii lunata* Freyer (Lep: Noctuidae). [Entomologist's Record and Journal of Variation 112: 1-5.]
- GOATER, B. (1973): A note on rearing *Gortyna borelii* Pierret (Lep., Noctuidae). [Entomologist's Gazette 24: 12–14.]
- GYULAI, P. (1987): Notes on the distribution of *Gortyna boreli lunata* Freyer in the Carpathian Basin. [Nota lepidopterologica 10 (1): 54-60.]
- HART, C. (1998-99): An estimate of the range and population levels of Fisher's estuarine moth (*Gortyna borelli lunata* Freyer), (Lep.: Noctuidae) in Essex, July and October 1996. [British Journal of Entomology and Natural History 11: 129-138.]
- HELTAI, M. BAUER-HAÁZ, É. A., LEHOCZKI, R. & J. LANSZKI (2012): Changes in the occurrence and population trend of the Eurasian otter (*Lutra lutra*) in Hungary between 1990 and 2006. North-Western Journal of Zoology 8 (1) p. 112-118.
- HILL, J., RINGWOOD, Z. & ROUSE, T. (2002): Distribution and status of *Gortyna borelii* Pierret ssp. *lunata* Freyer (Lep.: Noctuidae) in southeast England. [Entomologist's Record and Journal of Variation 114: 49-53.]
- IPPOLITO, R., PARENZAN, P. (1978): Contributo alla conoscenza delle *Gortyna* Ochs. Europee (Lepidoptera, Noctuidae). [Entomologica, Bari 14: 159-202.]
- JOYCE D & PULLIN A, 2002. *Gortyna borelii* pilot study. [December 2002. Unpublished report for English Nature.]
- KATONA, K., VÁCZI, O & ALTBÄCKER, V. (2002): Topographic distribution and daily activity of a European ground squirrel population in Bugacpuszta, Hungary. *Acta Theriologica* 47 (1): 45-54.
- KIS, J., VÁCZI, O., KATONA, K. & ALTBÄCKER, V. (1998): A növényzet magasságának hatása a cinegési ürgék élőhelyválasztására. *Természetvédelmi Közlemények*, 7: 117-123.
- KOKOT, A. (2001-2002): *Gortyna borelii* Pierret, 1837 (Lepidoptera: Noctuidae) gatunek nowy dla fauny Polski. *Gortyna borelii* Pierret, 1837 (Lepidoptera: Noctuidae) new to the Polish fauna. [Acta entomologica silesiana 9-10: 87.]
- KÖNIG, F. (1941): *A Hydroecia leucographa* Bkh. új lelőhelyei a Bánságban. [Folia Entomologica Hungarica 6: 48-63.]
- KÖNIG, F. (1959): Beiträge zur Kenntnis der Lebensweise von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Folia Entomologica Hungarica (Series Nova) 12: 481-493.]
- KÖNIG, F. (1960b): Erforgleiche Eizuchten von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 70 (5-7): 69-75.]
- KOROMPAL, T., KOZMA, P. (2005): A *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1843) elterjedésének vizsgálata a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területén (Lepidoptera: Noctuidae). [Folia Historico-naturalia Musei Matrensis 29: 209-212.o.]
- KOVÁCS, L. (1955): The occurrence in Hungary of *Hydroecia leucographa* Bkh., with new data on its life history. [Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 1. 323-329.o.]
- KÜHNE L., HAASE E., WACHLIN V., GELBRECHT J. & DOMMAIN R. (2001): Die FFH-Art *Lycaena dispar* – Ökologie, Verbreitung, Gefährdung und Schutz im norddeutschen Tiefland (Lepidoptera, Lycaenidae). *Märkische Entomologische Nachrichten* 3: 1–32

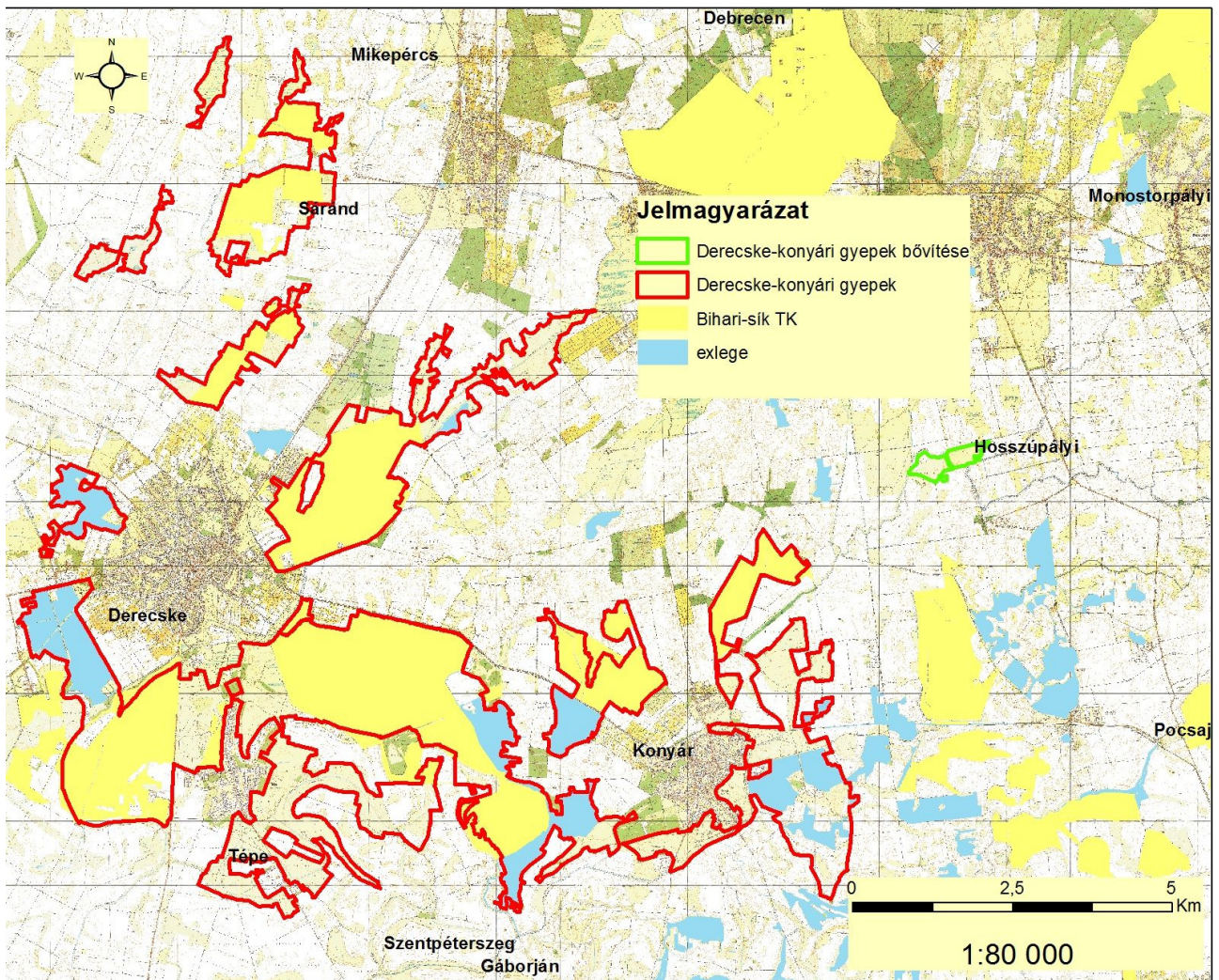
- LAFRANCHIS T., HEAULME V. & LAFRANCHIS J. (2001): Biologie, écologie et répartition du Cuivre des marais (*Lycaena dispar* Haworth, 1803) en Quercy (sud-ouest de la France) (Lepidoptera: Lycaenidae). *Linneana Belgica* 18: 27–36.
- LAI B.-C. G. & PULLIN A. S. (2004): Phylogeography, genetic diversity and conservation of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in Europe. *Journal of Insect Conservation* 8(1): 27–36.
- LE CERF, F. (1911): Sur *Hydroecia leucographa* Bkh. var. *borelii* Pierret (Lep.). [Bulletin de la Société Entomologique de France. 217.]
- LE CERF, F. (1925-26): Caractères sexuels de quatre *Hydroecia* françaises. [Encyclopédie Entomologique, Série B, B/3 1: 73-87.]
- MARTIN L. A. & PULLIN A. S. (2004): Host-plant specialisation and habitat restriction of an endangered insect, *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae). *European Journal of Entomology* 101: 51-56 (part I: Larval feeding and oviposition preferences), 57-62 (part II: Larval survival on alternative host plants in the field).
- NAGY, L. (1942): A *Hydroecia leucographa* Bkh. újabb lelőhelye Vácon. [Folia entomologica hungarica 7: 96-97.]
- NICHOLLS C. N. & PULLIN A. S. (2000): A comparison of larval survivorship in wild and introduced populations of the Large Copper Butterfly (*Lycaena dispar batavus*). *Biological Conservation* 93: 349–358.
- NICHOLLS C. N. & PULLIN A. S. (2003): The effects of flooding on survivorship in overwintering larvae of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*, and its possible implications for restoration management. *European Journal of Entomology* 100: 65–72.
- OROZCO I SANCHIS, A., OROZCO I SANCHIS, R. (1985): *Gortyna borelii* (Pierret, 1837) nou per a la Faun Iberica, i confirmacio de la presencia a Catalunya d'*Episema glaucina* (Esper, 1789) (Lepidoptera, Noctuidae). [Treballs de la Societat Catalana de Lepidopterologia, Barcelona 7: 49-50.]
- PEKARSKY, P. (1961): Ein fund von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 71 (4): 44-45.]
- PIERRET, M. (1837): Description d'une nouvelle espèce du genre *Gortyna* (Treits). [Annales de la Société Entomologique de France VI: 449-451.]
- PLATTS, J. (1981): Observations on the egg-laying habits of *Gortyna borelii lunata* Freyer in the wild. [Entomologist's Record and Journal of Variation 93: 44.]
- PULLIN A. S. (1997): Habitat requirements of *Lycaena dispar batavus* and implications for re-establishment in England. *Journal of Insect Conservation* 1(3): 177–185.
- PULLIN A. S., BÁLINT ZS., BALLETO E., BUSZKO J., COUTSIS J. G., GOFFART P., KULFAN M., LHONORÉ J. E., SETTELE J. & VAN DER MADE J. G. (1998): The status, ecology and conservation of *Lycaena dispar* (Lycaenidae: Lycaenini) in Europe. *Nota Lepidopterologica* 21(2): 94–100.
- RADOVANOVIC, E. (1972): Pojave rijetke Noctuidae *Gortyna borelii* Pierr. u Jugoslaviji. [Acta entomologica Jugoslavica 7 (2): 71-72.]
- RAUCH, H. (1976): Die Zucht von *Gortyna borelii* (Lep., Noctuidae). [Entomologische Zeitschrift 86: 214-216.]
- RINGWOOD Z K, 2004a. The Ecology and Conservation of *Gortyna borelii lunata* (Lepidoptera: Noctuidae) in Britain. [PhD thesis, University of Essex.]
- RINGWOOD Z, 2004b. Fisher's Estuarine Moth: an Essex speciality. In: Goodey B, (ed.) The Moths of Essex. [Wimbish: Lopinga Books, pp. 6-16.]

- RINGWOOD Z, 2006. The conservation of *Gortyna borelii lunata* (Fisher's Estuarine Moth) on a landscape-scale through agri-environment schemes. [Essex Naturalist 23:89-96.]
- RINGWOOD, Z. (2011): Possible Special Area of Conservation *Gortyna borelii lunata* (Fisher's Estuarine Moth) [Hamford Water, Essex - Selection Assessment Document]
- RINGWOOD, Z., GARDINER, T., STEINER, A., HILL, J. (2002b): Comparison of factors influencing the habitat characteristics of *Gortyna borelii* and its larval foodplant *Peucedanum officinale* in the United Kingdom and Germany. [Nota lepidopterologica 25 (1): 23-38.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2000): A study of *Gortyna borelii lunata* Freyer (Lep.: Noctuidae): Results from the first season of behavioural observation sessions. [Entomologist's Record and Journal of Variation 112: 93-99.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2002a): Observations on the ovipositing strategy of *Gortyna borelii* Pierret, 1837 (Lepidoptera, Noctuidae) in a British population. [Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 48 (2). 89-99.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2004): Conservation management of *Gortyna borelii lunata* (Lepidoptera: Noctuidae) in the United Kingdom. [Journal of Insect Conservation 8: 173-183.]
- RONKAY, L. (2001): *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1839) országos értékelése. [(Kézirat – unpublished paper) MTM Állattára, Budapest, 3 pp.]
- STEINER, A. (1985): Bemerkungen über *Gortyna borelii* in Südwestdeutschland (Lepidoptera: Noctuidae). [Entomologische Zeitschrift 95 (12): 161-173.]
- STEINER, A. (1998): *Gortyna borelii*. In: Ebert G. (ed): Die Schmetterlinge Baden –Württembergs, Band 7. Nachtfalter V. – Spezieller Teil: Noctuidae. [Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. – p. 79-86.]
- STRAUSZ M. (2010): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar rutilus* (Lepidoptera: Lycaenidae) in Vienna (Austria) [Diplomarbeit, Universität Wien]
- STRAUSZ M., FIEDLER K., FRANZÉN M. & WIEMERS M. (2012): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in an urban environment. *Journal of Insect Conservation* 16(5): 709–721.
- SUM, SZ. (2001): Beszámoló a védett nagy szikibagoly-lepke populációinak állapotát érintő vizsgálatokról Hajdú-Bihar megyében [jelentés a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére (kézirat)]
- SUM, SZ. (2008): A nagy szikibagoly-lepkéről [*Gortyna borelii* (Pierret,1837)], valamint előfordulásáról a Körös-Maros Nemzeti Park működési területén [a faj tárgyalása és kutatási jelentés a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság részére (kézirat), 359 o.]
- SZABÓ, S. (1993): Nagy sziki bagolylepke (*Gortyna borelii lunata*) a debreceni Nagyerdőn. [Calandrella, Debrecen 7 (1-2): 148.]
- TARPEY T, 1999. Sea Hog's Fennel (*Peucedanum officinale*) and Fisher's Estuarine Moth (*Gortyna borelii lunata*) in Hamford Water. [Unpublished report for English Nature.]
- VÁCZI, O. (2005): Abiotikus környezeti tényezők hatása ürgék tér- és időbeli aktivitásmintázatára. Doktori értekezés, ELTE, Budapest, pp. 131.
- VÁCZI, O. & ALTBÄCKER, V. (2009): Ürgemonitorozás, Mintavételi protokoll, Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer.
http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/biomon/TIR_NBMR_%DCrge_20090331.pdf
- VÁCZI, O., KATONA, K. & ALTBÄCKER, V. (1996): A bugacpusztai ürgepopuláció tér- és időbeli mintázata. *Vadbiológia* 5: 141-148.

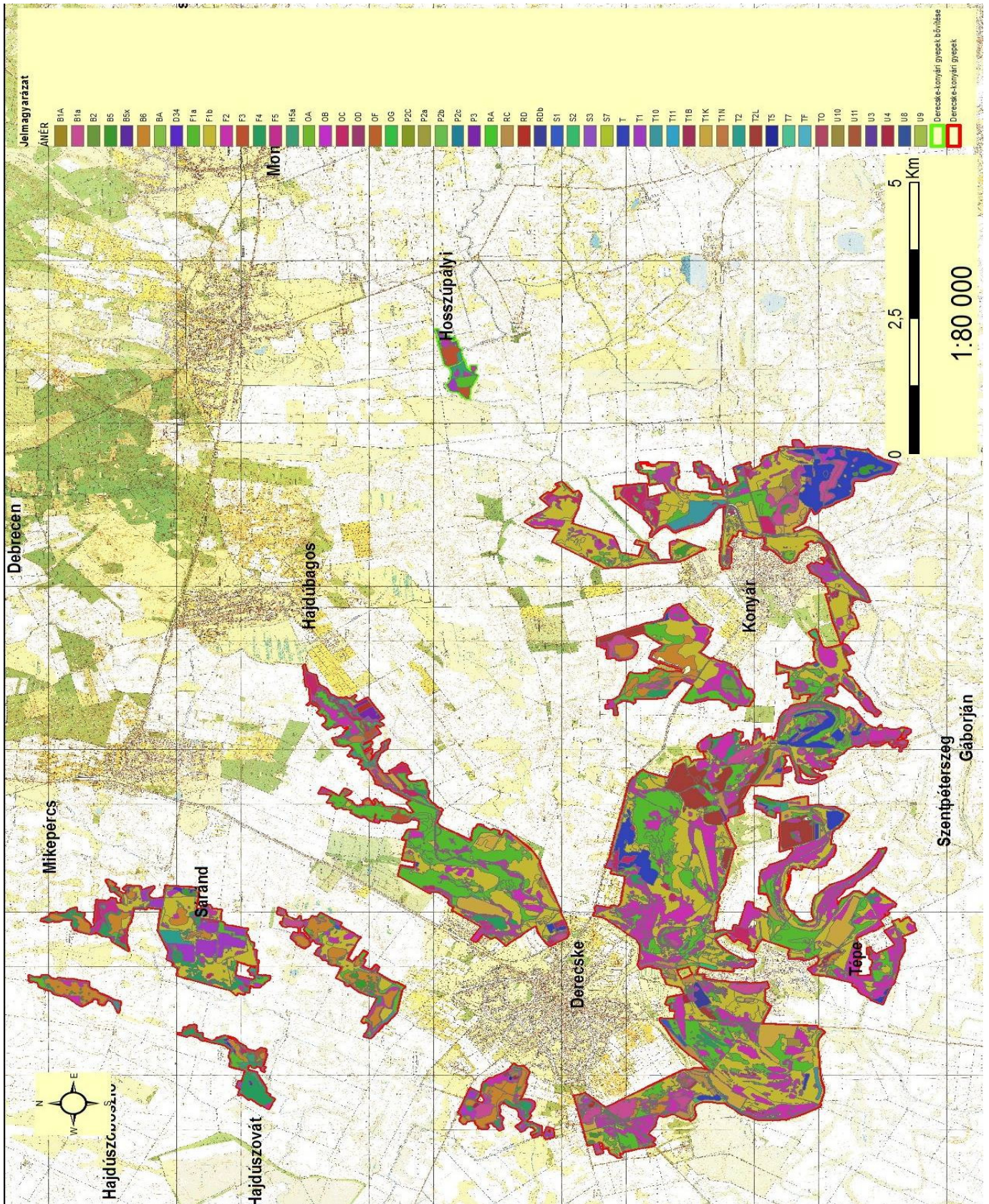
- VARGA, Z., BARANYI, T., (2003): A nagy szikibagoly-lepke (*Gortyna borelli lunata* (Freyer, 1838)) természetvédelmi akcióterve. [Debrecen. 34 pp.]
- WARNECKE, G. (1959): Über die Verbreitung von *Hydraecia leucographa* Borkh. sowie Beschreibung einer neue Form (Lep. Noct.). [Entomologisches Nachrichtenblatt Österreich und Schweizer Entomologen 11 (1): 4-6.]
- WEBB M. R. & PULLIN A. S. (1996): Larval survival in populations of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*. *Ecography* 19: 276–286.
- WEBB M. R. & PULLIN A. S. (2000): Egg distribution in the Large Copper butterfly *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae): Host plant versus habitat mediated effects. *European Journal of Entomology* 97: 363–367.
- YLLA, J., MACIA, R., BLAZQUEZ, A., HERNANDEZ, J. (2001): *Gortyna borelli* (Pierret, 1837) nueva especie para la fauna aragonesa (Lepidoptera, Noctuidae). [Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa 28: 119.]

3. Térképek

3.1. A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

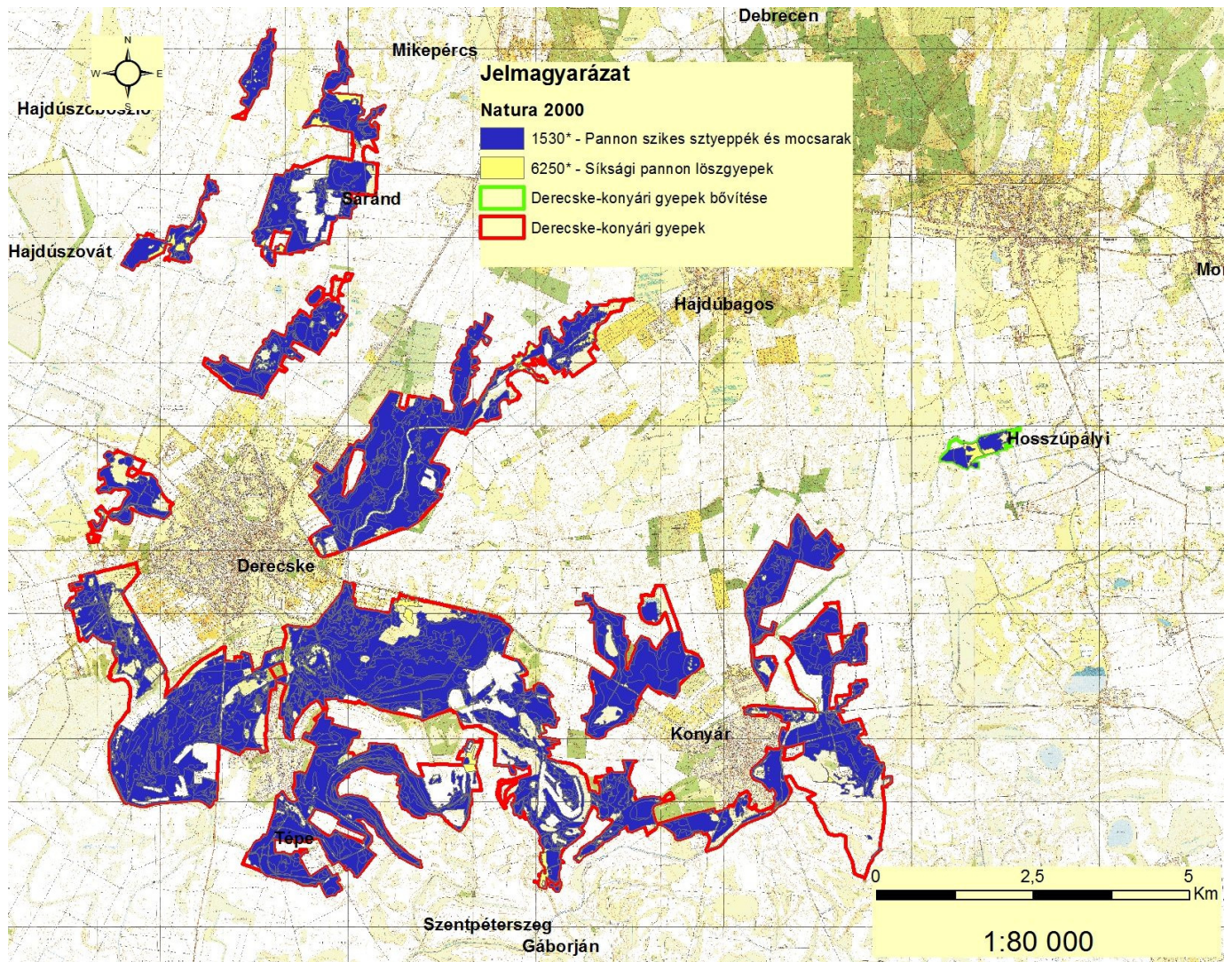
3.2. Domináns élőhelytípusok (2013.07.15)

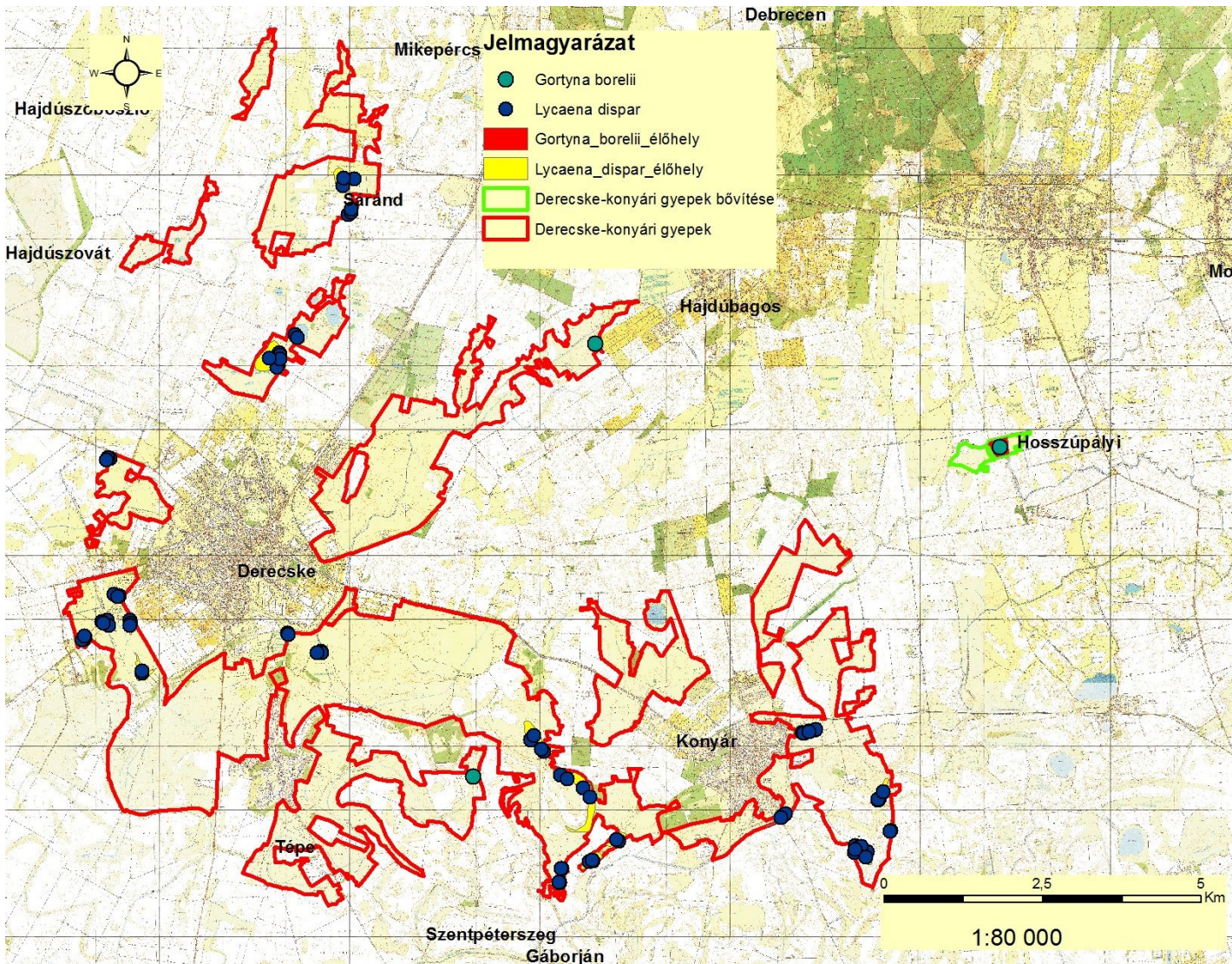
3.2.1. Jelmagyarázat a domináns élőhelytípusokhoz

B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
B5	Nem zsombékoló magassárrétek
B6	Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak
BA	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
D34	Mocsárrétek
F1a	Ürmöspuszták
F1b	Cickóros puszták
F2	Szikes rétek
F3	Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek
F4	Üde mézpzásitos szikfokok
F5	Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete
H5a	Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
OB	Jellegtelen üde gyep
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyep
OD	Lágyszárú özönfajok állományai
OF	Magaskórós ruderális gyomnövényzet
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet
P2a	Üde és nedves cserjések
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
P2c	Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok
P3	Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
RDa	Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származék-erdők
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
S1	Akácültetvények
S2	Nemesnyárasok
S3	Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek
S7	Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
T10	Fiatal parlag és ugar
T11	Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
T5	Vetett gyep, füves sportpályák
T7	Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények
T1K	Kukoricaültetvény
T1N	Napraforgó ültetvény
T1B	Búzaültetvény
T1L	Lucernaültetvény
U10	Tanyák, családi gazdaságok
U11	Út- és vasúthálózat
U3	Falvak, falu jellegű külvárosok
U4	Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók
U8	Folyóvizek
U9	Állóvizek

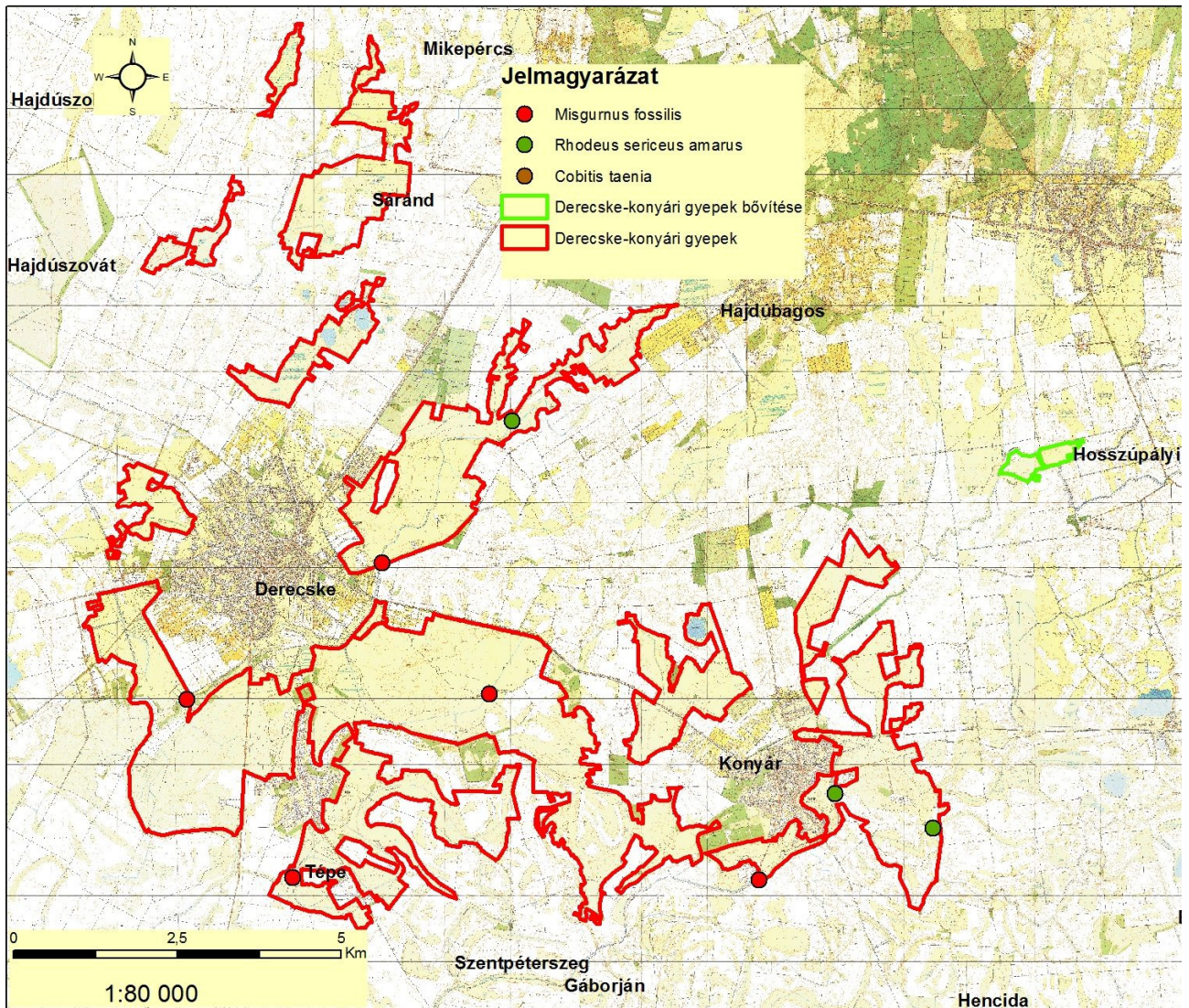
3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok (2013.07.15)

3.4. Lepkefajok - Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) előfordulás (2013. 07. 15.)

3.5. Halfajok – Vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) előfordulás (2013. 07. 15.)

3.6. Ürge (*Spermophilus citellus*) előfordulás (2013. 07. 15.)

